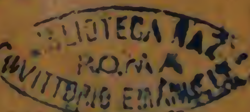
IOANNIS LAVRENTII LVCCHESINII LVCENSIS

E Societate Iesu

SPECIMEN DIDASCALICI CARMINIS ET SATYRAE

ROMAE M.DC.LXXII.
Sumptibus Nicolai Angeli Tinassij.

Superiorum Permissu.

AN ENCYCLOPÆDIA Necessaria sit.

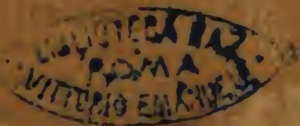
PROLVSIO
Ad Eminentiss. & Reuerendiss.
PRINCIPEM
CAMILLVM
CARD. MAXIMVM.

OBILES disciplinas à Socratico fonte digressas in plura nunc esse diductas flumina, vetus est querela multorum, Eminentissime Princeps. Eas ad caput in præsentia reuocare, & in vnum veluti alueum, sinumque cogere, non minus arduum fortasse, & superbum consilium videri potest, quàm

fuerit olim votum Pyrri Epirotarum Regis, & Marci deinde Varronis doctissimi Romanorum, qui pontibus, aut scissa, quæ Hydruntum, & Apolloniam interiacet, continenti, maria coniungere, & Sesostris ambitio, qui terra pariter disiecta, Nilum fluuium Erythreo mari admouere decreuerant. Sed illos operis moles, hunc metus obruendæ aquis Aegypti, quæ tribus cubitis infra Erythreum deprimitur, à proposito exterruit. Verùm si licuit illaudato Xersi, contabulato classibus Hellesponto, Asiam, Europamque committere, & per apertum Athon maria & classes impellere, cur arduum sit, in vnum quodammodo sinum contrahere flumina omnia doctrinarum, in homines corriuata ab eodem fonte mentis diuinæ? In vnum contrahere diximus? Perinde quasi arcano saltem amplexu coniuncta perpetuò non fuerint: quemadmodum maria omnia, vt grauissimus author est sequutus Aristotelem Strabo, suas inuicem aquas permiscent: & ipsum Caspium, quod à cæteris distractum videtur, secretum cum illis fœdus sub terris init. Nullus omninò non præcipit animo argumentum Prolusionis meæ: improbamus videlicet diuortia doctrinarum, & easdem in vnum coniungendas esse, ostendere aggredimur: neque id solùm à Rhetoribus præstandum esse, quorum facultas omninò nulla futura sit, nisi neruos illi, & animum omnes suffecerint disciplinæ, quod secundo loco ratiocinando conficiam; sed etiam, quod pri-

mo euincam, ô humanæ, diuinæque Sapientiæ studiosis. qui Philosophi numquam erunt, vel Theologi eximij, nisi Arte dicendi, & ipsa etiam Poetica emineant. Paradoxum vno verbo afferimus: Nullis ille egregiè literis eruditur, qui non sit omnibus eruditus. Qua porrò laborare posset hoc argumentum, inuidiam Poetica gratia lenire satagimus: cumque didascalicum nostrum carmen futurum sit, ad leuandum varietate fastidium, trium authorum, Lucretij, Horatij, & Virgilij stylum sequemur, qui omnium optimè suas elegantissimo carmini præceptiones inseruerunt.

Lucretij stylus.

OMnia Dædaleo nexu coniuncta teneri
Doctrinę ornaměta,atq;illã cõficere ex se,
Encyclopædiam quam Graij nominitarunt,
Aggredimur priscis numeris ostendere, Musę.
Vt 1 Sophiæ Suada, ac Diuina scientia vtrique
Indupedita, suis & iuncta cohaereat arctè
Dotibus: vt finita potestas denique nulli
Sit doctrinarum, nec terminus haereat vlli.
Magnarũ 2 rerũ, sed quæ nouitate laborãt,
Auspicijs adsis rationem reddere auenti,
Incluta Romani lux Ostri, MAXIME, cui nũc
Egregium nomen præberet Maxima virtus,
Nobilitas 3 quõdã proauis nisi magna dedisset.
Tu mihi da faciles aures, animumq; canenti,
Edita 4 doctrinæ qui semper mente serena
Templa tenes, quique occultas conuisere suesti
Res pẽitus: Breuis hinc sõnus per mẽbra quie-
Irrigat: eximio noctesque, diesque labore (tẽ
Niteris, vt doctas è Suadæ fontibus vndas
Potes, & subeas animo intima naturai.
Atq; 5 adeò largos haustus de fontibus magnis
Lingua tuo dulcis diti de pectore fundit:
Vsq; 6 adeò memori reprehẽdis & omnia mente
Sa-

1 *Philosophia, Theologia, ac Rhetorica inuicem coniungendæ*
2 *Carminis nuncupatio Eminent. Principi Cardinali Maximo.*
3 *Maximi Cognominis Etymologia.*
4 *Omnigena Eminentissimi Principis doctrina.*
5 *Suauissima eiusdem eloquentia.*
6 *Incredibilis memoria.*

Sacrarum perſcripta animo veſtigia rerum,
Miro vt Purpureos Patres ſis inter honore:
Augminaq;auſpicijs tibi fauſtis maxũa honorũ
Vrbs obſtet. 7 Certè imperio mens digna, recesſit
Quæ à ſeſe numquam: cuius contraria ſacram
Delibare 8 vnquam pacem fortuna nequiuit!
Quã neq;concutiunt venti, nec nubila nimbis
Aſpergunt: expers cuppedinis,atq;timoris:
Atque tuo, Diuina, altus prudentia, lacte,
Obſtruxit fontem curarum. Innubilus æther
Perpetuò hinc olli ridet, populiſquæ ſubactis
Illius imperio rideret; nam neque gazas
Conduplicare, aut irarum alino in pectore fluctus
Excipere, aut poſſet lachrumas ſpectare dolentum.
Nunc animum aduortas, oro, ad rem protinus ipſam,
Qua 9 de diſſerere aggredior. Iuuat, obuia primum
Diſijcere,vt veri dehinc curſum, itinerq;ſequamur.
Illud in hoc primum vereor, ne forte reatur
Se falſi callem indugredi ſtudioſa iuuentus.
Nam 10 tanto rerum in pelago, turbaq;aliena
Nulla, inquit, ratio eſt doctrinas conciliandi,
Aut 11 ſi naturà coniunctis partibus extant

 Ipſę

---

7 Eiuſdem animus imperio digniſſimus.
8 Eximiæ virtutes Eminentiſſimi Principis.
9 Primo reſpondetur dicentibus in hac Proluſione propoſitum nobis eſſe ſuadere illa, quæ fieri nequeunt.
10 Num ipſa doctrinæ natura ſua connexæ inuicem ſint?
11 Num ob humani ingenij tenuitatem, ac breuitatem vitæ, coniungi poſsint?

Ipſæ, nec poſſunt diſiungi, diſque gregari;
At nequeunt homines animo cõplectier omnes:
Ni immortali æuo ſumma cum pace vireſcãt:
Sueuere vt Diui cœleſtia templa co'entes.
Nunc porrò feſtina nimis per mẽbra ſenectus
Serpit, & in nobis vitai clauſtra relaxat,
Ante ſacrę minimam quàm quiuis poſsit apiſci
Doctrinæ partem. Vt vincam,te falſa profari,
Me 12 primũ hoc video certè firmare poteſſe.
Ardua qui metuunt, amittunt vera viai.
Tu niſi pigraris, ſemperq; receſſeris abs te:
Ni ſcindant omnes animum cuppedinis acres
Sollicitum curæ, teque exedat anxius angor;
Ingenium vigil,impigræ experientia mentis
Omnia condiſcet pedetentim progrediẽdo.
Hinc ne aude, iniuſtam naturæ intẽdere litem.
Sed tamen id quoque vti concedam, quã-
lubet eſto
Difficile,ad ſummum pertingere poſſe cacumẽ
Doctrinarum; ideò non omnibus hęc data fato
Sors;at 13 cui Pallas blãdita eſt Dędala pubes,
Quodcumque hoc æui tibi ſufficit. 14 Eſt ani-
mi vis
Diuina: ac niſi ſe fugiens obliuia quærat
Aetheris, & cæni ſub ſordibus obruteſcat
Sponte ſua, cunctas intra ſacraria mentis
Doctrinas vltrò excipiet. Cur 15 mens auet ipſa

12 *Arduum ne ſit aſſequi Encyclopadiam?*
13 *Saltem adipiſci illam poſſunt ingenioſi, quibus tantùm eandem ſuademus.*
14 *Vis animi humani a vitijs non hebetati.*
15 *Ex naturali deſiderio acquirendi omnes doctrinas earum conſortium oſtenditur.*

Complecti cunctas, nisi quòd fatalibus omnia,
Hamatis nodis inter se, perque plicatis
Vsque coarctantur glomeramina doctrinarũ?
Nec 16 solùm numquã capitur satiate sciendi
Ipse animus, sed & vltrò omnis molitur ad aures
Accidere, & sacra se species ostendere rerum
Prægestit. Non vafræ adeò Syrenes Vlyssem,
Vt nos cœlestis Syren doctrina sua vi
Allicit, inque animum diuinitus insinuat se.
Arcanum hunc illi magnetem haud experiuntur,
Mortua queis vita est iam viuis. Vos, quibus auræ
Diuinæ partem dedit ingeniosa Minerua,
Mentis ab excellsæ templo spectate 17 catenã,
Qua mare nauigerum, qua terræ frugiferentes
Nectuntur, qua aer, quiq; ęther sidera pascit.
Hæc, quæ perpetuo stant foedera naturai,
Tunc etiam quando Cœli tonitralia templa
Turbinibus trahere excidiũ concussa videntur,
Ostendunt fędus, quo adeò connexibus hęrent
Inter se doctrinæ, vt vix discrimen in illis
Sit super. 18 Ac, veluti Phrygiæ cum è carcere gemmæ
Spiritus vnguenti suaues diffugit in auras;
Miscueris quanuis casiæ, stactęque liquorem,

 Et

---

16 *Confirmatur ex eo, quod res omnes prægestiant exbibere se humanæ menti.*
17 *Ostenditur foedus doctrinarum ex fœdere cæterarum rerum, præsertim elementorum.*
18 *Doctrinæ miscentur, vt odores in vnguento pretiosissimo*

Et nardi florem, nectar qui naribus halat,
Discrimen tamen haud poteris dignoscere in illis;
Materies adeò confusa est, inque pedita,
Vnde fluens voluit varius se fluctus odorum.
Nunc 19 age, quę inter se doctrinæ fœdere certo
Conueniant, facili claramus carmine, Musæ:
Humanam 20 primùm Sophiam, Sacramque professos
Vt Suadæ iungam studijs, veri caput, & fons
Haud nimium longis ambagibus est adeundus.
Nam, 21 quos eripuit sapientes præterita ętas,
Et quorum adstantum parco læsisse pudorem
Laudibus, ostendunt Charitũ cũ Pallade fędus
Quot 22 porrò sacris à vatibus edidicerũt
Cultores Sophiæ? quorum qui docta potitur
Sceptra Stagyrites semper florentis Homeri
Perpetuò fertur coluisse arcana, magis quàm
Pythia quę tripode ex Phœbi, lauroque loquuta est.
Si 23 cœcas latebras iuuat exhaurire profundi
Sermonis, poterit grandescere, alique Sophorũ
Ex illo studium; nam quæ natura animai
Sit, rerumque aliarum, allegoriæ integumento,
Graiũm

19 *Aggredimur explicare, quanam doctrinæ inuicem coniungantur.*
20 *Primò Philosophia, ac Theologia exigunt consortium Rhetoricæ.*
21 *Probatur exemplo sapientum veterum, & recentiorum.*
22 *Philosophi plurima ex Poetis edocti sunt.*
23 *Et multò plura edoceri possunt, si veritatem ex allegoriæ nubibus educant.*

Graium vſurpo vocamen, vbi Latium indiget illo,
Euoluetur 24. Quis primus diſcindere fœdus
Auſus doctrinas inter, nunc quæ impete aquarum
Actæ diuerſo mortalia pectora inundant?
Ex Apennino diuortia ceu fluuiorum
Fiunt, qui in Superi, atq; Inferni marmora ponti
Diluuiant diuerſi ex alto culmine montis,
Intulit ille tibi quam, Dia ſcientia, cladem?
O utinam 25 nullis ornata coloribus omnes
Alliceret mentes Sapientia. Non ego veſtes
Suaderem Attalicas, nec te, Melibęa refulgens
Purpura, Theſſalico concharũ imbuta veneno,
Aptari membris regalibus. At niſi fuco
Intincta, & veſtis fulgorem induta iacebit
Perpetuò. Creſcit dubio procul, atq; alitur de
Facundo eloquio ſapientia. Dædala lingua
Irritat 26 mentem: veluti pulcherrima vultus
Pulſat forma animos, inque illos inſinuat ſe,
Quando fonte leporum, lumine frontis adulat.
At quando nudum verborum lumine verum
Exuitur, mendoſè dicta, atq; obſtipa neceſsũ eſt
Deſipiant, quamuis ratio ſcrupoſa relicta eſt.
Continuo 27 pereunt ſimulacra euanida rerũ,
Ceu veteres tunicas paries cum ponit, ab illo

24 *Lucretij more digredimur inſurgentes in illos, qui primò fecerunt diuertia doctrinarum.*

25 *Amatores non habet Philoſophica ſapientia, quæ Rhetoricis coloribus non exornetur.*

26 *Rhetorica pulchritudini comparata.*

27 *Facile cadunt ex animo quæ illuſtribus verborum coloribus depicta non ſunt.*

Forma perit depicta olim, aut vestigia certa
Vix remanent; tenuis superat membrana coloris,
Semper & illa cadit magis, ab muroq; recedit,

Horatij Stylus.

NVnc 28 quis Rhetoricæ cultus, legesque loquendi,
Humanæ deceāt sophiæ, ac cęlestis alumnum,
Est operæ pretium cognoscere. Consona 29 vero
Esse animi commenta sui, vt Rhetor, probat; ergo
Rhetoris ille etiam partes desiderat omnes.
Præsertim, quoniam capitur ratione dolosa
Non rarò, verbis nisi gratis occupet aures,
Haud pronos animos rapiet, plausumq; theatri:
Quod si 30 Inuētio deserit illū, & lucidus ordo,
Si 31 memori haud animo sepit, quæ proferat, acris
Dum feruet lis, & clamant gymnasia rauca:
Si 32 vastus gestu, si voce inconditus ardet,
Latrat, ceu canis Appula, ceu nemus, ac mare mugit,
Cui Notus incubuit, non illum impunè coronæ
Ferre

28 Quæ ornamenta Rhetoricæ deceant Philosophū ac Theologū,
29 Cum etiam ipsi, vt Rhetores, probare debeant, vera esse ea. quæ dicunt, omnibus quinq; Rhetoricæ partibus excellere debent.
30 Inuentione, ac dispositione.
31 Memoria.
32 Actione, quæ illis plausum theatri conciliat.

Ferre queunt: siluisse iubent, quos actio nulla
Commendat: suã qui haud timidè, gelidèque tuentur,
Quique hastam ingenij violento turbine torquent,
His bibulas præbent aures, his lumine inhærent.
At 33 quot pugnantes verborũ schemata debent
Commendare sophos? Sermone 34 opus est modò aperto:
Interdum donante vrbanè id, quod petit, hosti,
Dissimulante suum modò consilium: extenuante
Nunc ea, queis fidit magis: & quandoq; superbè
Hostem vrgente, velut palmæ spes certa ferocem
Extollat mentem, quando timor anxius angit.
Naturæ hinc adeo, & Superùm qui arcana recludit,
Facundæ dotes omnes sibi vindicat artis.
E 35 priscis vnus tantũ mentis lutulentæ
Exhibuit vitium verbis Epicurus; at aureum
Si fuit ingenium, si mens Diuina Platoni,
Ingenio haud impar fuit os, quo Iupiter ipse
Ore locuturus doctis est dictus Athenis.
Quanta Stagyritę facundia? Qualis inaurat
Illius eloquium sermonis vena beati?

Si

33 *Eloqutione: ac primo figuris.*
34 *Quæ præcipue figuræ in disputationibus adhibendæ sint.*
35 *Præter Epicurum omnes prisci Philosophi elegantissimo stylo vsi sunt.*

Si quidquam Ciceroni credimus, haud fluis auro,
Ditior Herme: Idem Theophrastum diuite cultu
Verborum putat esse Deum. Nunc [36] degener ætas,
Quam mala barbaries, & castę inscitia linguæ
Expulit Ausonia, atque Afris damnauit arenis,
Hirta legit consultò verba: suisque superba
Incedit vitijs: studio corruptius oris
Ingrediturque iter; ac, si quid veri crepat, vnum hoc
Quærendū dicit, vera vt crepet. Haud ego, [37] linguæ
Delicias omnes naturæ, iussero, doctus
Afferat interpres: vocum non ille retexat
Quaslibet iratus sibi: nec ructetur inani
Verba sono, nec facunda ampulletur in arte.
Verba sibi, non se verbis subiungere lætus,
Sit modicus cultu. Excindi penitus vitiū oris,
Barbariesque nequit Sophiæ hærens; crimina saltem
At mediocria sint, & queis ignoscere possim.
Et quoniam est modus in rebus, finisq; decori,
Audi, quò rem deducam. Ornamenta loquendi
Cuncta, animi præter motus, atq; incrementa,
Admittit Sophiæ antistes. Sed [38] quisquis in altos

Men-

---

36 *Recentiores Philosophi non modo inquinato stylo vtuntur, sed etiam eo vtendum dicunt.*
37 *Quæ sermonis ornamenta à Philosophis quærenda sint.*
38 *Theologo magis, quam Philosopho necessarium est consortium Rhetoricæ.*

Mente volas tractus Cęli, ac Diuina recludis
Arcana, egregiè dicendi nobilis arte
Esto, magis quàm qui naturæ regna peragrat.
Nam, 39 te ni linguæ decoret suadela, Venusq;
Eloquio vt vinces animos, quos sæua libido
Mancipat, aut furor, aut auri sitis vrit auara!
Aut 40 cum concilium Patrum, Regumque Senatus
Cogitur, vt fidei torquebis fulmina in hostes,
Audent qui Patris regnum oblimare Latini?
Aut 41 calamo erronum scelerata vt scripta refelles,
Qui colubros abdunt sub floribus, atque venenum
Infundunt animis linguæ in cratere disertæ?
Vt 42 diuina scientia, & os cōiuret amicè
Facundum, laus Purpurei præclara Senatus
Sfortia proposuit nobis exemplar, in ęuum
Aeternum cuius diffundet gloria nomen.
Hostis 43 erat, quo non alius truculentior: illum
Lactarant Charites ast improba corda Megerę
Præbuerat fingenda sacris infensa latinis.
In verum, & veri custodes sparserat, atri
Pulueris in Lybicis Auster quātū excitat agris;

Quæ-

---

39 *Vt in sacris concionibus populum ad virtutem hortetur.*
40 *Vt in sacris Concilijs causam fidei contra hæreticos tueatur.*
41 *Vt scriptis voluminibus de controuersijs fidei eorumdem audaciam retundat.*
42 *Proponitur exemplar Theologiæ cum Rhetorica fœderatæ in Sfortia Cardinali Pallauicino.*
43 *Artes Petri Suauis, quo cum eloquentissima Sfortiæ doctrina decertauit.*

Quæsitus, qui ad humum audacem deduceret hostem,
Armis congressus paribus, qui sacra Tridenti
Iura [44] tueretur. Linguæ cum diuite cultu
At nisi conspiret doctrina, elidere frustra
Tentabit blandita nimis canis ora trifaucis.
An duo conueniant? & cui sapientia sacros
Explicuit fontes, quæ sint scribenda, recludat?
At, cui nectare Suada suo calamum imbuit, illa
Victuris chartis consignet? Inania vota!
Effari [45] tantùm egregijs sublimia verbis
Ille potest, eadem qui animo cōplectitur; at qui
Doctrina excutitur, sudet, frustraque laboret
Ausus facundis diuina recludere verbis.
Non ne vides, patrio vt postquam sermone refulsit
Grande opus, haud quisquam verbis vestire latinis tac.
Partum animæ magnæ potuit, nisi qui [46] ingenio par
Doctrinamq; repræsentat, linguamque diserti
Authoris? [47] Musis is mitibus, atque seueris
Ex æquo charus, præclaro hoc fœdere quantū
Romuleæ prodest fidei! Quę gratia casti
Sermonis! quę vis, & regia forma! Regendis
Vt populis statuit leges! Tribus omnia chartis
Cla-

---

44 *Idem exerti non potuit nisi ab eo qui in vtraque laude, Rhetoricæ, ac Diuinæ scientiæ Cæsar esset.*
45 *Theologicam doctrinam ille tantùm eleganti vestire stylo potest, qui eandem penitus animo hausit.*
46 *P. Ioannes Baptista Giattinus.*
47 *Præcipuæ dotes, quæ fulgent in Historia Sfortiæ Cardinalis Pallauicini.*

Clarius vt profert Diuina arcana ſacrorum;
Quàm libris alii vægrandibus! Hoſtis acumen
Contra ipſum pugnare docet: quæque aurea ne..it,
Effugiſſe negat væcordem vincula Proteum.
Iamque ille aſſuetus volitare per ora virorum
Deciſis humilis pennis iacet. Aurea centum
Fama tubis effert Victoris nomen ad aſtra.
Naturam quæris, ſiue artem? Mirus utraque
Dicitur: atque alios cum Sfortia vicerit, vna
Vincere in Hiſtoria ſeſe, perhibetur: & alta
Cum mens ediderit fæcundo plurima partu,
Creditur hæc primùm non vlli debita morti.
Secula ſupra iſtam palleſcent cana, diſertum
Quam beat eloquium, & magnarum pondera rerum.

Quot porrò ſcribenda ſuperſunt, Rhetorices quæ
Poſcunt, atque tuum, Diuina Scientia, ſęlnſ?
Vt 48 quondam aggreſsus turbam exagitare Deorum
Auguſtinus, in inſanos ſua tela retorſit
Cultores, quos fabellæ, & facundia diues
Inflarat; namque ille tuos, Suadela, colores,
Deliciaſque omnes exhauſit: fabula quidquid
Auſa, atque hiſtoria, exprompſit: iugulauit & hoſtes
Armis, Chriſtiadum queis illi in ſacra ruebant:

Sic

48 *D. Auguſtinus in libris de Ciuitate Dei facundiam, & eruditionem Æthnicorum in ipſos retorſit.*

Sic [49] si Christiadum diuulsa à Vertice mēbra,
Quæ parit & nimiū fæcunda hæc ingemit ætas,
Aggrediare, sacras [50] nō tantùm in ſcero gazas
Proferre, & veterum Diuina oracula Patrum;
Sed charites omnes, veneresque adhibere loquendi.
Artibus [51] his illi subeunt incauta legentum
Pectora: ijsdem sunt grata nouitate morandi,
Si certam satagis miseris afferre medelam.
Ne labor improbus extundat fastidia linguæ,
Conaris si è mente rebelli euellere dumos.
Nec satis esse putes, ægroto offerre palato
Diuinas epulas, quas Sacra Scientia profert;
Namque [52] horum exoptat pauperrimus esse bonorum
Osor Romulei Patris, fideique latinæ:
Ac leuibus tantum studijs plerunque tenetur,
Et vero excussus, nubes, & inania captat;
Ornamenta [53] legam verborum, qualia lassum
Peruellant stomachum: nitido fastidia cultu
Vincam vix tangentū animo Diuina superbo.
Delicijs illecta sacris, & acumine blando
Culturæ patiens mihi fors adhibebitur auris.
Hoc certè studium mihi cum spe diuite manat
In venas. In spem tantam voto ruis? inquis:
Hoc audet pudor? Atqui obstantia rumpere claustra

Mens

---

49 *Simile opus scribendum in huius temporis Hæreticos.*
50 *Id non solum esse debet theologicum, sed etiam rhetoricum.*
51 *Heretici enim humaniorum lepore literarum se in animos insinuarunt*
52 *Iidem contemnunt stylum, quem scholasticum dicimus.*
53 *Spondemus, nos, Deo auspice, huiusmodi opus aggressuros.*

Mens auet, vt profit. Certum hunc voto peto finem:
Et malo, vt prosim, imprudens, tumidusq; videri.
Quid me oculo obliquo limas, morsuque venenas?
Metior ipse meo modulo me. Non ego fontes
Sacrorum exhausi: Suadæ ambrosiam haud ego labris
Primis libaui; doctrinæ ast ingeniosum
Sim quanuis infra censum, laudemq; tamen, me
Conatum hæc fari, lætabor; præmia diues
Namque animus feret: atq; alijs calcaria saltem
Infigam, quos maiori super æthera virtus
Curru aget; Hinc, folijs quæ nos breuioribus, illos
Præclarà cinget diuina scientia lauro.
Nos 54 certè breuitas ornabit grata: volumen
Nec mole excedam, Diuinam Dædalus Vrbem
Augustinus quo fingit, præstantius & quo
Nil oriturum aliàs, nil ortum tale fatemur.
Huic formæ hærebo delapsæ cælitus: illi
Perpetuò insistam, ornatè breuis esse laborans.
Quælibet expungam, quanuis inuita recedant,
Lædere quæ possint oculos, mentemq; superbã.
Quandoquidem haud illi, quæ prosunt, nosse laborant,
Nectareo diluta nisi sint mella Falerno;
Atque breui sedare sitim nisi pocula possint.

Hinc

54 *Breuitatem sectabimur in opere contra Recẽtiores Hæreticos adorantes vestigia D. Augustini in libris de Ciu. Dei.*

Hínc [55] adeo rarò gaudent haurire ſalubrem,
Bellarmine, tuis, Perroni aut fontibus vndam:
Magnū Romani decus Oſtri, & Patris Vterque
Magnus Romulei Defenſor. Veſtra ego circum
Peruolitans agilis thyma, ſacra effin gere melſa
Conabor: flores libabo diuitis horti
Parcus; noſtra ferent ac ſi viridaria quidquam,
Huic pretium veſtra addent munera. Plurima in hoſtes
Conijciam nec tela, vno ſi vulnere Achillis
Haſta illos poterit reuocare ad lumina vitæ.
Nunc, quoniam [56] euici quantum præſtare diſerta
Debeat arte, tuas, Diuina Scientia, dotes
Qui ſequitur, num ſacra illum exornare Poeſis
Debeat, Aonides par eſt reſerare ſorores:
Haud [57] minimum huic decus accedet, veſtigia priſca
Qui legiſſe auſus, multo ſint puluere quanuis
Obſita, Muſarum nectet cum Pallade fędus,
Diuinæque ſacros Sophiæ recludere fontes
Tentabit numeris: olim [58] vt vatum chorus almus
Muſæus, Linus, Heſiodus, citharedus & Orpheus;
Quanquam illi errorum denſa caligine merſi
Hi-

---

55 *Quia breuia non ſunt opera incomparabilia Eminentiſs. Principum Bellarmini & Perronij, rarę ab Hæreticis leguntur.*

56 *Non ſolùm Orator, ſed & Poetà eſſe debet, qui Theologiam profitetur.*

57 *Theologiæ arcana Poeticis coloribus veſtienda ſunt.*

58 *Id olim fruſtra conati veteres Græci Poetæ.*

Hiſcere diuinũ quidnam potuere? 59 Profundo
Altius ore, atque ingenio is volat alite, cuius
Maiorem mundo voluit Comœdia ſcænam.
Illius Vranie quanuis effæta ſeneſcat,
Vt docta inuitat lectorum lumina! Tantum
Sermoni à rerum fulgore accedit honoris!
Hæc numeris celebrare Latinis, Pierius me
Vrget amor. Sacri quod carminis argumentum
Portò erit, & iunget te, Dia ſcientia, Muſis?
Tu 60 fons Sacrorũ, Diuini atq; ordinis Author,
Mantua quẽ nobis, & Smyrna inuiderit, Heros
Noſter eris membra indutũ mortalia Numen.
Sed 61 iam Calliope hunc tua, Vida, & Pieris aurea
Excoluit numeris Synceri. Haud detrahere, auſim
Creſcentem vobis multa cum laude coronam,
Quorũ alium peperit vicina Cremona Maroni
Patria; Parthenope aſt alij dedit alma ſepulchrum,
Virgilium prope, quem ſacro ſectatus vterque,
Carmine; ſed, 62 nobis liceat ſi vera profari,
Humanis ſubiecta oculis narrauit vterque:
Diuini fontis tentare expalluit hauſtus.
Haud procul à ſcęna ſeſe in ſecreta remorunt
Diui-

59 *Fœlicius aſſurrexit in ſua Comœdia Dantes Aligherius.*
60 *Spondemus Heroicum Poema de Christo Reparatore noſtræ ſalutis.*
61 *Laus Hieronymi Vidæ & Actij Synceri Sannazarij, qui de eodem argumento ſcripſerunt.*
62 *Iidem tamen externa tantum Christi Domini facta nũmerq; celebrauerunt.*

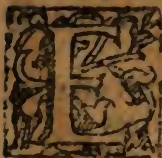
Diuinæ mentis, nec conuenientia magnæ
Personæ ornamenta, animi nec regna colorant.
Arcanis [63] color est rebus mihi dandus, & alti
Pingendæ cordis dotes hominique, Deoque
Debitæ: Vt incolume, & securũ exegerit æuũ,
Dũ pęnis vrgetur: vt Æterno Mens æqua Parẽti
Omnia cognoscat rerum secreta, eademque
Proferat os, cuius dum sacra oracula pandet
Musa, quis intactũ linquet, quid linquet inausũ?
At [64] nulla hinc poterũt manare poetica mella,
Inquis: nulla venus, nulla hoc charis, atque lepores
Nulli opus ornabunt; namque haud amor, ira, voluptas,
Atque alij motus animi pingentur, & arma
Nulla animum exacuent. Cur hoc? Quin [65] pectora Matris
Diuinæ, atq; tuæ pingentur, Magdala, flammæ,
Diuorumq; ignes alij; pulcherrima namque
Fatidicus Diuina legam miracula amoris.
Pieris [66] at quæ prædicet præsaga futuri
Prælia? Quæ Solymã subuertent: queq; ruentis
Naturæ senium horrescet, mentitus Olympi
Cum sese Regem Christi frontẽ eriget hostis.
Hæc ego non sperem tractata nitescere posse?
Fingere quis potuit, potero quæ vera profari?
Quotque addam, illustrẽ veri referentia formã,
Quàm varia! Imperium moriendo quod inclytus Heros
Con-

63 Nos præterea repræsentabimus internas Diuini animi prærogatiuas.
64 An delinimenta voluptatis ab hoc opere suggerenda sint.
65 Affectus animi multiplices exhibebimus.
66 Et bella Romanorum, & Antichristi.

Condet! Vt hęc omnes vret fulgore Poetas
Materies, nugis queis profuit addere pondus,
Et ranas inflare tubis! Mihi nulla canenti
Perdetur lux. Affixus mentem ętheris aulę
Intendam studijs animum, Cęlestia semper
Corde agitans. Nostra & forsan meminisse iuuabit
Carmina, quos nostri Herois pius ignis aduret.
Si quis forte meis Cœli suspiret amores
Vocibus, & sacrum captus pietate libellum
Parthenijs lachrymis forte irrorauerit, ò me
Fęlicem, supra Peligni ruris alumnum,
Tęnaream spirare docet qui carmine flammā.
Quis posthac inopes rerum, nugasque canoras
Dixerit, informet quos Sacra Scientia, versus?
Haud operis celeris labor hic, curaq; carentis.
Gratum erit & limę studium, & mora: Plurima lustra
Hoc super hęrebo, vitæ si eadem Deus author
Annuerit: Si mors conantem grandia pennis
Obruerit, dabitur de magnis excidere ausis

PROLVSIONIS
PARS ALTERA

VOLVTIS proximè nonis Nouembribus in carmine Didascalico, quod amplissimo tuo Nomini, Princeps Eminentissime, consecrauimus, Encyclopędiam necessariam esse ostendere aggressi, primò ijs occurrimus, quæ contra nos possent afferri (antequam enim cætera prosequamur, cursim innuimus ea, quæ hucusque sumus exequuti, ex recepto sacris etiam Oratoribus more indicandi vestigia, quibus dicendo institerunt, quando ipsis dicentibus fulgorem afferunt claritudinis suæ, qui supra cęteros mortales eminent Principes Purpurati) primò ergo respondimus affirmantibus, propositum nobis esse suadere illa, quæ fieri nequeant; eo quod nec ipsę doctrinæ natura sua coniunctæ inuicem esse, nec porrò ob humani ingenij tenuitatem, ac breuitatem vitæ coniungi posse videantur. Arduam quidem, sed non desperandam esse diximus cognitionem omnium doctrinarum, saltem ingenio præstantibus Viris, quibus tantùm authores sumus, vt illi acquirendæ operam nauent: tum exhibuimus vires animi humani à vitijs non hebetati: ex insito à natura desiderio acquirendi omnes doctrinas: atque ex eo, quod res omnes nostras se menti repræsen-

sentare prægestiant: & ex fædere cęterarum rerum, presertim elementorum, ostendimus nexũ omnium disciplinarum. Deinde, quænam ex ipsis inuicem coniungantur, explicare instituentes, à Philosophia primùm, ac Theologia exigi consortium Rhetoricæ probauimus exẽplo Sapientum veterum, & recentiorum? Plurima Philosophos à Poetis edoctos fuisse, ac multò plura edoceri posse, si veritatẽ ex allegoricis nubibus euoluant. Tũ Lucretij more digressi, in eos insurreximus, qui primò fecerunt diuortia scientiarũ, & ab ijs magnam perniciẽ literis illatã fuisse conquesti sumus; raros enim habet amatores sapientia, quę pulcherrimis verborũ coloribus non exornatur Exinde statuimus, quę ornaméta Rhetoricæ deceãt Philosophum, ac Theologũ: quæ figuræ in disputatione adhibendę sint: quis elegantiæ lepor in scriptis voluminibus: vtque is præcipuè in Theologo requiratur, qui in sacris concionibus populum ad virtutem hortatur, in Concilijs causam fidei contra hæreticos tuetur, & calamo eorundem audaciam retundit, Fidei controuersias agitando. Tũ in Sfortia Cardinali Pallauicino proposuimus exemplar Theologię cum Rhetorica fæderatæ, enumerãdo artes Petri Suauis, quocum eloquentissima Sfortiæ doctrina decertauit & ostendendo, eundem euerti non potuisse, nisi ab illo, qui in vtraque laude Rhetoricæ, ac Diuinæ scientiæ Cęsar esset, & singillatim recensendo prærogatiuas innumeras, quæ fulgent in Apologetica Concilij Triden-

 tini

tini hiſtoria. Alia pariter ſupereſſe diximus ſcribenda opera, quæ in authore ſuo eloquentię, ac ſcientiæ diuinorum exigant fędus. Vt olim Diuus Auguſtinus in diuinis libris de Ciuitate Dei, facundiam, & eruditionem Etnicorũ in ipſos retorſit, ita nõ abſimile opus ſcribendum in huius temporis hæreticos, qui cum humaniorum lepore literarum ſe in animos inſinuauerint ijdemq; contemnant ſtylum, quem ſcholaſticum dicimus, in illos contorquendus eſt calamus, rationibus quidem petitis ex fontibus ſacræ Theologiæ, ſed indutis omni figurarum, acuminum, & elegantiarum lumine, non exultando inani facundia, neque tela argumentationum omnia congerendo in hoſtes, quando licet, illos ſtatim Achillis haſta confodere; cum operum longitudo plurimos abſtineat ab egregijs cęteroqui, ſed immenſis voluminibus Eminentiſsimorum Authorum Bellarmini, Perroni, aliorumque: à quibus ſelectiſſima quæque decerpenda ſunt, neque noſtræ adhibendæ ſagittæ, quando præſtantiores, & vulnere vitam allaturas aliena pharetra præbet. Demum, non ſolùm Oratoria ſed et Poeſi pręſtare debere illos euicimus, qui Theologiam profitentur: Eiuſdem arcana poeticis coloribus veſtienda eſse: id olim fruſtra conatos veteres Græcos Poetas, Muſæum, Orpheum, Linum: idemq; tentandũ nunc eſſe in Heroico Poemate de Chriſto Reparatore noſtrę ſalutis: ac poſt commendationẽ Hieronymi Vidæ, & Actij Synceri Sannazarij, qui de eodẽ ar-

argumento ſcripſerunt, ab illis tamen externa tantùm Hominis Dei facta numeris celebrata fuiſse diximus; nunc porrò repræſentandas internas diuini animi prærogatiuas, infinitæ ſcientiæ multiplicem modum, beatifici gaudij conſortium cum immenſorum tolerantia cruciatuum, cęteraſque prima fronte inter ſe pugnantes Dei hominis proprietates, & cęleſtem eiuſdem doctrinam, quam explicando, ſolui omnes poſſunt implexi Theologiæ nodi: tum admirabilem inſtaurandi humani generis Economiam: Ideam inſtituti à Chriſto regni, Eccleſiæ ſtructuram, teſtimonia Prophetarum, & Martyrum, fontes Sacramentorum, & prædictiones omnium, quę ante decretorium mortalitatis diem agitanda ſunt: ac ea præſertim, quæ ſuggerant delinimenta voluptatis, multiplices motus animi exhibendo, diuinæ ſcilicet Matris, Magdalenæ, & aliarum amores, quas Deus ſponſas dilexit: quæque animos erigant varietate pariter, & alacritate inuentionis, bella videlicet Romanorum Hieroſolymam euertentium, & Antichriſti Orbis terræ imperium inuadentis. Poſtquam verò argumentis confecimus, non eſſe Philoſophum ac Theologum omnibus numeris abſolutum, qui pariter non ſit eximius Rhetor, in prę ſentia demonſtrabimus, in ipſa Rhetorica eminere nullū poſſe, qui cæteras diſciplinas complexus mente non fuerit.

ENCYCLOPÆDIÆ
PARS ALTERA.

INgredior iam, Suada, tui penetralia regni:
Cũ Sophia quod fędus inis, & Pallade Sacra
Expedio: Accedis pręsẽti numine, 1 Princeps,
Atque tuum magnis Parnaſi in culmine ſiſtis
Auſpicijs Vatem: duce te nil linquit inauſum,
Te ſine nil altum Phœbus canit. Aurea Suadæ
Pandere regna potes, Regũ qui corda catenis,
Chriſtiadũq; Patres conſuetus nectere, & omnes
Aurata rapere ambroſiæ dulcedine linguæ.
Cæleſte exornat ſed te præclarius aurum
Moribus effulgens: à te Saturnia ſecla
Hinc hilares terris ſperant reuocanda Quirites.
Non tua lethęo mens hauſit gurgite ſomnum,
Nec torpore vnquam merſiſti ignobilis oti
Auræ diuinæ partem: Sapientia ſemper
Vberibus pendere ſuis, te vidit, & alto
Deſpicere ingenio quidquid væſania ſortis
Audere, atque aulæ inſtabilis potuere procellę.
Oblite ò nunquam præclara exempla parentũ:
Quos inter tercentum altis ſub mænibus olim
Veiorum patriæ lauros voluere paciſci
Illuſtri fato: & clypeus tibi Maximus alter,
Roma, fuit, fruſtra Pænus quam terruit audax.
Non 2 mihi ſe quiſquam primò iactauerit author, Li-

1 *Carminis nuncupatio Eminentiſsimo Principi Cardinali Maximo qui dicenti Authori aderat.*

2 *Quamuis Rhetores vulgus tantum alloquerentur, omnibus deberent eſſe ſcientijs eruditi.*

Limite conclusam qui certo Rhetoris artem,
Abdita nec rerum complexam, dicat, inerti
Quæ pandi nequeant vulgo. communia tantùm
Cui datur ignauæ contingere lumine mentis.
Nam quanuis vulgi tantum frænare profani,
Non Regũ valeat, Sapientũ & pectora Rhetor,
Si 3 docta sese penitus non proluit vnda,
Nec proprios rerum valuit recludere fontes,
Haud poterit lucem cõmunibus addere rebus.
Aspicis, 4 vt vulgi queis credita cura colendi
Sacri Oratores, animi nisi viuida virtus
Illos astra super rapuit, Diuinaque magni
Numinis arcana edocuit, caligine densa
Inuoluent, ausi fuerint quæ pandere vulgo.
Sed neque quàm multæ species, & nomina quæ sint
Noscenda, & rerũ ingenium, causæque latentes,
Est numerus, si vulgi animos impellere tentas.
Quid 5 referam, armorum quæ Dux nisi mente capaci
Hauserit, haud vnquã generosa cupidine belli
Pectora corripiet, dum celso ex aggere fortes,
Aut alta alloquitur castrorũ è parte, cohortes.
Profuit & varios mores hominumq; locorumq;
Explorasse situs, varias terraq; marique
Aut spectasse ipsũ vrbes, aut in pariete saltem

 De-

---

3 *Qui propria doctrinarum principia penitus non exhausit neque ipsa communia, quorum est capax vulgus, bono in lumine statuit.*

4 *Patet in Sacris Oratoribus, qui nisi doctissimi in Sacra Theologia sint, mysteria Fidei miris tenebris inuoluunt.*

5 *Ipsæ conciones militares sine multiplici doctrina haberi non possunt.*

Depictas vidisse : & quæ discrimina Cęli
Diuersũ ingeniũ ferat,& nemora inuia, & altis
Oppressi niuibus montes, tranandaque sæpe
Flumina, & ignoti tentanda insania Ponti.
Hinc 6 adeo qui pręclaros retulere triumphos,
Nestorea haud tantũ lingua, sed mente fuerunt
Illustres docta : hinc morti deuota suorum
Pęctora pro arbitrio flexere. Hinc Scipio magnus,
Lucullus, Cato, Traianus, fulmenq; Pericles
Eloquij Epaminõda, Auditor Socratis, & quem
Magna Stagyritæ, Macedo, Sapientia finxit.
Nec 7 te prætercam, Romę spes alma cadentis,
Qui primò Armeniã superirruis, & freta Põti
Euxini: en Syria, atq; Arabes, Hircaniaque arua
Succubuere : fragor belli resonantia longè
Concussit tum saxa : sacris increbuit horror
Armorum in syluis: deuictus Caucasus altis
Rupibus intremuit; tum, quod mare circuit Orbem,
Victrici lauro ter Magnum ambiuit : ab vndis
Excita dein belli tempestas incidit Afris,
Excidiumq;tulit. Numidarũ vt littora plãgunt,
Bellica cum, veluti nimborũ in nocte, coruscat
Fulmina Pompeius dextra, quo barbara motu
Terra tremit : Numidæ fugere, humilisque superbos
Prostrauit pauor Hispanos, Atlantis ad vsque
Quos domuit fines. Naturæ victor arenis

In

6 *Præstantissimi Imperatores doctissimi fuisse perhibentur.*
7 *Laus Pompeij Magni.*

In Lybicis glomerat tẽpestatẽ:horridus imber
Neruat armorum celsi de vertice montis,
Caspia tesqua super molitur ferrea claustra.
Turbidus Oceani cum vultus inhorruit,& cum
Fluctibus ad nubes, cæleste sq; arduus arces
Tollitur, audaci ter Magnus classe profundum
Edomat Hos8porrò tã claro ex hoste triũphos
Non vos terribiles Aquilæ, & metuenda, Dracones,
Vexilla, & Iouis elata, & Mauortis imago,
Aut cælata auro peperistis templa Deorum.
Aurea sed Magni facundia, doctaque mores
Naturæ,ingenium populorum,& fortia, claris
Quæ subeunda viris discrimina. Ab æthere lapsum
Credidit esse Ducem miles, præsagia Diuis
Quem certa æquabant Mortalis Numinis ergo
Auspicijs freti generosa in fata ruebant.
Candida sed circum volitans victoria pennis
Plaudebat Magno; donec 9 sapientior alter,
Quem mente amplexus, domuit ferro impiger orbem.
Iamque adeo, nisi me transuersum à limite recti
Deuius error agit, naturam haud flectere vulgi
Eualeat Rhetor; quem non vegetatq; fouetque
Doctrinaomnigena. At quãtũ 10 pernicibus alis

8 *Optimo doctrinæ viam illi ad triumphos aperuit.*
9 *Cæsar.*
10 *Rhetor sine cognitione omnigenæ scientiæ regum animis imperare non potest.*

Ingenij nitatur, vt alta in pectora Regum
Insinuet sese, mira quæ temperet arte?
Nam nisi flectendi populos doctrina disertam
Exornet mentem, frustra sibi vindicat ipsa
Rhetoris ambitio Regũ in præcordia regnum.
Quid [11] memorem, vt vario cum feruent pectora motũ,
Ira fremit, metus exanimat, mala gaudia mentẽ
Extimulant clara rationis lampade Rhetor
Cimmerijs soluit mortalia corda tenebris.
Ast illum informet nisi sacra scientia morum,
Temperet vt duros, vt voce inflammet inertes?
Quid maiora sequar? Turba [12] ingeniosa Sophorum
Oratoris ab ore potest pendere docentis.
Namq; ea perpetuò ciuili obnoxia bello
Cum sit, & alterius minuat pars altera laudes,
Arbiter hic pugnæ: velut altæ in montibus Idę
Dardanius Pastor. formæ præstantis honorem
Deferet alterutri, aut [13] virides intrare lycei
Hortatus lucos, aut gratam figere sedem,
Quà doctã Stoicorũ porticus explicat vmbrã.
Cumq; super picti cælestia mænia mundi
Palladiam volitare iubet spes alta iuuentam,
Atq; incerta animis hæret, cum plurimus illam
Iuuitet dux, qui celeres ad sidera pennas

Ex-

---

11 *Præcipuè moralem Philosophiam callere debet Rhetor.*

12 *Vt Rhetor expendere possit Philosophorum sententias, omnes nouisse debet.*

13 *Orator suadere dicendo potest, vt vnum potius, quàm alterum in Philosophia, & Theologia ducem sequamur, adeoque omnium sententias complecti animo debet.*

Explicat, an magni veſtigia ſemper adorans
Inclyta Aquinatis, quē Scoti aut Dędala curſū
Ala ſecat, Diuùm velox ſe attollat in aulam,
Tunc valet, alterutrū Rhetor ſuadere velatum.
Omnibus at niſi cæleſtes è fontibus vndas
Hauſerit ille prius, penituſq; migrauerit omnia,
Ante niſi Sapientum in corda, expendere certa
Deſperet libra, cui ſe natura videndam
Præbuerit melius: quis mente ſubiuerit alta
Sidereum, veri ſtudio flagrantior, Axem?
At diuina 14 manet Rhetor quem gloria Vatum,
Certatim menti largos infundere rores
Doctrinæ, & dites animi ſaturare nouales
Audeat: omnibus eſt labor impendendus, & omnes
Sunt quærendę artes; vacuos ſe extēdere ramos
Aut videas, oculoſq; aſpectu paſcere inani.
Non aliter vires dat verſibus ęquus Apollo,
Quàm ſi naturæ ſacras accedere partes
Conſueuit Vates, mores ſi calleat, & quot
Vertantur ſpecies animorum, & pectora motus
Nunc alios, alios nunc ſumant, noſſe laboret.
Ille etiam eximiæ ſuper Axem lumina mentis
Intendat, ſubeatq; ardentia mænia mundi.
Luxuriet porrò ſi carmen rebus inane,
Verborum latè nequidquam exuberet vmbra:
Carminis haud venis abſtruſos excutere ignes
Doctrinę, aut poteris de nube educere Solem.

14 *Et Poeta exornari debet omnibus diſciplinis.*

Præterea 15 furto Rhetor ne fidat inerti,
Cumq;ipse haud fõtes exhauserit,in sua doctas
Desperet lynphas aliorum è fontibus arua
Elicere. Vt 16 si naturæ depingere gaudet
Ora suis augusta coloribus, atque volutet
Authores, cæcas quos rerum euoluere causas
Aggressos, scidit in plures sententia classes
Diuersa,& vario doctus quatit impete Mauors,
Ipse nisi sacrę pugnæ queat arbiter omnem
Versare in partem rationum pondera Rhetor,
Induet in laqueos se deteriora secutus.
Hinc 17 qui concussis è nubibus exilit ignis
Æthera percurrens, tonitru & latera ardua mundi
Concutit, hunc,veterũ se iactati arcana Sophorũ,
Vulcani, aut Vestæ risum dixere Poetæ.
Horrida quæ cernis ventorũ prælia ab Arcto
Cum Boreas,medioq;die ruit imbrifer Auster,
Æolijs olim dices sopita sub antris.
Æquora sed latis latè circumsona terris
Ex immani olim credes exhausta Charibdi.
Lucis flore notant quæ lactea sidera callem
Cælestem, lac Iunonis vátum chorus omnis
Dicet, vel Phaetontæi vestigia currus,
Pithagorę doctum nam sic delyrat acumen.
Quotidie credes Phœbũ iuuenescere, dulcem
Cum

15 *Nisi Rhetor ipse omnibus sit doctrinis eruditus, mutuari ab alijs earum notitiam nequit.*
16 *Verbi gr. si vt rerum naturam describat, àlios consulat, ex innumeris sententijs deterrimas seliget.*
17 *Exempla errorum, in quos lapsi sunt Rhetores sequuti deteriores Philosophos.*

Cum populetur aquá,ac tantū ſubſidat amaror,
Sorbeat inſano ne ſol maria omnia potu.
Namq; Eracliti ſub mæſta hæc ſomnia nocte
Mentibus illuſere. Mori, naſciq; recentes
Quotidie ſtellas dices; Epicurus in hortis (bát.
Nāq; hęc Cecropijs,Leucippi & ſcripta doce-
Innumeros credes, Senior Gargetius Orbes
Quos finxit. Tranſuerſum aget error,cur tonet alta,
Cū quæres,EuriDomus,& quę fulmina Numē
Molitur dextra, quibus olim incocta caminis,
Et quibus in nubes fuerint elata miniſtris:
Denique ſi brutæ terræ, vitreique profundi
Dum Rhetor vires, rerumq; afferre latentes
Aggreditur cauſas, aliorum verba ſequatur,
Momentis nequeatque ſuis expendere verum,
In labyrintheos illum ſententia calles
Dèducet veterum multum diuerſa ſophorum,
Inque ſuos plerunque trahent mēdacia caſſes.
Ergo ſe ſua per veſtigia voluere in orbem,
Inque chori gaudent ſpeciem miſcere choream
Doctrinę, & quanuis diuerſa lege tenorem
Seruet quęque ſuum, reliquas non ulla ſorores
Deſtituit. Spatijs [18] à Rhetore diſſita longis
Arcana Aſſyrij credes inſana Magiſtri,
Auſus qui certo metiri examine Cœlum,
Stellarum varios obitus ſpeculatur & ortus.
At niſi Muſarum cultor, quę ſidera lento
Tardius ex vndis ſpatio emergantq; cadantque,

---

18 *Vt Aſtrologos Satyra perſtringere poſsit Rhetor, eorū arcana nouiſſe debet.*

Nouerit, & quid quęq; ferat mortalibus aegris
Astrorum series, Chaldęis vlla dolosis
Si pręstanda fides], nunquam perstringere sæuo
Audebit stylo Astrologos, insontibus astris
Qui scelera affingũt humana, impune per omne
Flagitium vt liceat grassari authoribus astris.
Nec 19 porro, Tulli, Crassus, tibi suaserit acer,
Non hæc egregio pręstari à Rhetore, vt arte
Imbuto Suadę, sed eodem, vt mente subire
Aulo sidereas arces, & clara Canopi
Arcana edocto; nam 20 quanuis Rhetoris esse
Hoc proprium abnueris munus; tamen isse per omnes
Rhetoras vt deceat doctrinas; vtque perennis
Vsque labor redeat sapiẽtibus actus in orbem,
Nosse, reor, proptum est. Quid verò ambagibus vltra
Inuoluam clari radiantia lumina veri?
Quæcunq; 21 eloquio illustrari diuite possunt,
Imperio Suadæ parent. His addere lucem
Vt valeat Rhetor, naturę regna pererret,
Mente adeat Cęlũ, cuncta hauriat abdita rerũ.
Cũq; 22 Oratori superet pars altera curę,
Vt mentẽ expugnet dicendo, è corde triũphos
Haud

---

19 *Crassus apud Cic. de Orat. inquit, hæc non præstari ab ipsa Rhetorica facultate, sed à Rhetore, vt informato cæteris disciplinis.*
20 *Tamen constat, ipsum Rhetorem excultum esse debere doctrinis omnibus.*
21 *De rebus omnibus eloquenter posse loqui Rhetor debet.*
22 *Nisi omnia Rhetor nouerit, non omnium potiri poterit animorum imperio.*

Haud quouis referet, niſi quęuis prębeat arma
Doctrina ingenio: aut vulgi ſi euertet inertes,
Haud poterit doctas Sapientũ impellere mẽtes.
Vt 23 breuibus Macedo, ſeris & Perſa triũphis,
Bellatorque tuus, Colophon, inclaruit olim:
Vt Spartę haud ortę palmę terraque, marique,
Cecropięque vrbi; aſt illi ſi tempora lauro
Sæpe exornauit tellus, nunquã ęquora frondes
Progenuere ſacras: Si huic prębuit Amphitrite
Sępe ſubacta, ſolùm victriciaſerta negauit.
Romana at ſubito virtus exarſit, & altas
Sanguine barbarico quouis è littore palmas
Meſſuit, & quouis natas ex æquore lauros.
Nunc 24 quoniam armorum ceſſat ſonus, aurea fauſtis
Et pax infertur Romana per oppida pennis,
Romulidę iuuenes doctos ſperate triumphos.
Ardet in egregio cordis lux viuida vultu.
Ite alacres, quò vos mentis vis inclyta torquet:
Ite, atque æthereos animos ornate colendo.
Nunc 25 primùm dulces Muſarum accedere fontes
Cura ſit, & Suadę regnum penetrare diſertum.
Deĩn acri ſtudio aggreſſos perfringere clauſtra
Abdita naturæ, Sophiam iuuet vſque Poeſi
Cõſerere, & lauro Muſarũ ambire Mineruam.
Poſt & ſidereos tractus tranare volatu

Au-

---

23 *Vt nullus præter Romanum populus retulit vniuerſales triumphos.*
24 *Parænesis ad Romanos adoleſcentes.*
25 *Vt Encyclopædiæ dent operam.*

Audeat, & patriam repetat mens edita Cælo.
Cui dabit occultas Diuina Scientia vires,
Exuet impuros rediuiua Poetic mores:
Efferet os sacrum soboles certissima magni
Numinis: insignis, poterit quæ maxima, virtus
Artis erit, tolletque ingens se gloria Cælo.
Vos ò, Vranie, precor, aspirate: recenti
Assurgat veterum Vatum vis nobilis arti.
Vocem animumq; Deo similes si vera Tonantis
Arcana egregio celebrabunt carmine Vates,
Regnata Augusto concedent secula palmam,
Græcia nec magnũ posthac iactabit Homerũ.
Sidereæ, chalatis, Musæ, date lilia plenis.

IN ANTEMERIDIANAS Improbi Iuuenis Curas Satyra.

PErpetua quanuis exultes, Phœbe, Iuuenta,
In Iuuenes, age dum, mecum diſtringe flagellum:
Quaq; [1] tuā ſobolē Siculus viduaſſe Tyrannus
Dicitur, aurata mentum celer indue barba.
Tempeſtiua genas velabit pluma ſuperbas.
Non decet imberbem nati ſenis eſſe parentem:
Laruatus poteris Iuueniles radere mores.
Et vos, [2] Pierides, capularis turba ſorores,
Irruite in Iuuenes: Si Plautum, Pacuuiumque
Lactaſtis, Priami nutricem ætâte, ſituque
Vincitis effęto, ac tandem decet, eſſe puellas
Deſinere, & rabie crimen lacerare ſenili.
In Iuuenes Anuū feruet iecur. Ergo feratur
Noſtra per imberbes Phœbea nouacula malas:
Nil parcente manu Monachos ceu deglabrat, orbans
Pelle & barbitio, tonſor. Lixiuia ferte
Pierides vetulæ, ac tandem barbatus Apollo.
Pręſagit [3] Matuta Diem. Furtiuus in altū
Fert ſeruus conclaue pedem, dū pectore noctē

Hau·

---

1 *Dyoniſius Æſculapio Apollinis filio auream barbam abraſit dicens: Non decet eſſe barbatum filium imberbis Patris*

2 *Muſa, quæ ante tot ſecula Poetas lactarunt, licet pingantur adoleſcentulæ.*

3 *Deſcribitur excitatio ignaui adoleſcentis à ſomno.*

Haurit adhuc Iuuenis, quarta iam parte diei
Prętérita; solemque licet reclusa fenestra
Excipiat, medio vrgentem Cęli ęquore currũ,
Haud ille imbelles lodicibus explicat artus:
Obtusum cerebrum noctis feralibus vmbris
Conqueritur,4 quatuorq́,horis è Tethyos vndis
Ante diem redijsse ingrati Hyperionis ignes:
Nec mirum,hesternum si despumare Falernum
Non potuit: decimam tantùm productus in horam
Inuitat medicum somnus. Sed præstat, amicam
Carpere adhuc, 5 Phoebo frustra obiurgante, quietem.
Sic fatus, fessum motat latus, & bibit alta
Ipse sui, rerumque suarum obliuia. Tandem
Innitens cubito, terque ægra in strata relapsus,
Dum diducto animam, & crispante reciprocat ore,
Induitur.6 Nunc, Musa, tubas inflare canoras
Tempus, & Herculeas donare ad pręlia vires.
Magnum 7 opus aggredimur: magna est prouincia, vestes
Fingere ad ętatis morem, torquere capillos
Feruenti calybe, & Cypro irrorarę minuta:
Castigare pilos audaces, & iuueniles
Exonerare insperata lanugine malas:
Demum suppetias naturę ferre: quod illa
Effinxit pulchrum, componere pulchrius arte.
Frons

---

4 *Ineptiæ nebulonis semisopiti.*
5 *Qui altissimus terris imminet.*
6 *Ironia.*
7 *Describitur muliebris Adolescentum ornatus.*

Frons eſt pulchra domus : ſed bellum hoc ex-
cute totum :
Quid belli intus habet? Rarò Ganimedibus eſſe
Pulchram 8 animam , ac mentem , Vulpes do-
cuere magiſtrę .
Foemina, vel vir eſt noſtro data pręda furori ?
Auro cæſaries vndanti terga flagellans ,
Pallia non humeris , vt quondàm , aptata de-
center ,
Sed zonę in morem cōpoſta, aut credita ventis
Inſtar vexilli: femorique admota recurua
Brachia, ceu duplex ollam complectitur anſa:
Pileolus galeam referens; aut Mercuriale
Furtorum tegmen: mentis pręclara uirilis
Signa ferunt , & belligeri proſcęnia cordis.
Sed protenſa, vt fęmineę, femoralia, pallę ,
Ambigui vultus , picta & muliebriter ora .
Anne virum credam, cui forma coacta niteſcit
Perpetuo cultu ? cui vita eſt omnis , eburnus ,
Quo vel per calles, per Tēpla ornatur, & aulas,
Pecten , ſtacteque & panace , ceruſſaq; docta
Pingere ad inuidiam naturę punica mala ,
Lacteolaſque roſas, atque oſtro mixta liguſtra.
Eſſe virū credam, geminam qui ſuetus in horā
Conſulere 9 argento cryſtalla trahentia vitā ,
Cnncta vt miretur , quibus eſt mirabilis ipſe .
Est , qui in gymnaſio , & Diuini Regis
in aula ,
Digerit in claſſem ſparſos ſine lege capillos ,
Con-

---

8 *Vulpes Æſopicæ .*
9 *Speculum .*

Consultæ speculo, sacra quod imagine pictum.
Parte ex aduersa fulget, fallitque magistrum,
Qui sacra attonitum pendere ex icone credit,
Dum formam ille suam, ceu sacrum idolon, adorat.
Martem ex aduersa crystalli parte videndum
Si pinxisset 10 Otho, secumq; ad bella tulisset,
Non esset, speculi consultor, fabula vulgi,
Visus, consilium, ac vires orare Gradiuum.
Quid quod 11 & a speculo non rarò pendet hianti
Ore, suamque oculis faciem metitur amaris,
Qui 12 dare terga fugę nō tantùm pumiliones,
Ægyde ceu visa, cogit, sed se timet ipse
Distortum, tetricum, caperata fonte, malignus
Cuius & exspirat non grata absynthia vultus,
Vultus speluncis similis, latebrisque ferarum,
Quem decorant stillæ, viuoque è subere rugæ.
Spectanda hæc facies, Sinici vt simulacra Pagodis,
Non te corticibus mentiri aliena cauatis
Cōpulit ora, tuæ vitiū quæ frontis obumbrēt?
O 13 si perpetuò laruatos ire per vrbem,
Ætatis genius, lexque immutata iuberet,
Vt 14 nostris arrideret lex aurea Nireis!
Sed quoniam hunc morem deformibus inuidet ętas,

In-

---

10 *Otho Cæsar speculum ferebat in pugnam.*
11 *Etiam deformes speculum consulunt.*
12 *Qui pueros terret.*
13 *Optat, induci morem, vt homines perpetuò personati incedant.*
14 *Per Antiphrasim.*

Inque 15 anno redeunt tantùm semel Orgia Bacchi,
Hæc inuitantur votis, & cordis anheli
Insanis precibus: veluti Iudæus Apella
Messiam expectans, adamantina questibus astra
Vrget flebilibus, dumque asperat aera Caurus,
Seuior aut Aquilo regnat, super ardua tecti
Culmina molitur composita mapalia ramis:
Vt Regem æthereo defessum tramite triste
Hospitium excipiat. Sic Bacchi sacra renati
Expectant iuuenes, sua queis haud forma probatur.
Nec 16 desunt, quos perpetuò facies aliena
Occultare solet, quorum vncta siligine fulget,
Malobatroque cutis: quæq; olim vomere aratri
Scissa videbantur, protenso pane cauernas
Exequant ora: aut cunctis mutata diebus
Cæsaries, qua 17 nunc coruus, cras prodit Apollo,
Progenies proprio vix agnoscenda parenti.
Iamque satis Iuuenem prima in cute vidimus: intus
Formam 18 hominis latitantem nunc sapiens Domiporta
Diogenes quærit, laternam adhibetq; diurnam
O si admota forent Iuuenum specularia cordi,
Queis

15 *Exoptat Bacchanalia, vt Hebrei Messiam.*
16 *Aliqui semper deferunt personam, quia pingunt faciem coloribus non suis.*
17 *Cæsarie nigra, mox flauâ.*
18 *Illustre dictum Diogenis Doliarij: Hominem quæro.*

Queis poſſent animi ſpectari impune colores :
Ingenij vernans vtrum ſplendeſcat imago ,
Sitq; animo pulcher, vultus qui flore ſuperbit.
Verùm 19 age, rimarũ plenus ſe prodit, & vltrò
Effluit hac illac Iuuenis , quæque inſerit ęgra
Natura in fibris vitia, aut mos improbus hauſit,
Ipſe ſui Iudex , teſtis , reus explicat audax .
Eloquitur . Iuuenes ſic explorare ſolębat ,
Pythagoræ 20 crambæ aſsueti , at ſolertis acumen .

Eloquitur. Tãdẽ poſt lõga negotia formę
Ornandę , foribus patuit conclaue reclusis :
Vnde ille egreſſus , pelagi ceu Lucifer vndis ,
Se circumſpiciens , graditur : velut eluctati
Saxorum è rimis renouata pelle colubri .
Occurrunt 21 hilari feſtiui fronte ſodales ,
Quos illi forma , & genus, & Regina animorũ
Conciliat largo profuſa pecunia luxu .
Quo nam illi ante fores tempus ſermone morantur ,
Perque vias, ac templa, ſacras & Palladis ędes?
Scilicet inſulſa , & puerilis quæſtio ſurgit:
Senio 22 quid dexter ferat, aut Canis improba radat,
Quo iactu talorũ ingens rapiatur aceruus ,
Quo melius feruẽs volet actus verbere turbo.
Atque vtinam his fallat nugis innoxia ſoles ,

Præ-

19 *Loquere , vt te videam .*
20 *Quanuis Pythagoras comederet caules , non erat hebes .*
21 *Occurſus , & confabulatio cum ſodalibus .*
22 *De rebus ludicris .*

Prçlia 23 sidereo cum Rege professa iuuentus.
Sed quç Erebi sartago est eius lingua!caminus
Qualis tçnarei fumat de sulphure cordis !
Heu, Diuùm per Tēpla, per ingeniosa Lycea,
Parthenio, velut areolç, florum obsita vere,
Tantam aliqui exhalant scelerato ex ore mephitim,
Quantç vel pudeat duratam à fornice frontē.
Et quæ perpetuis debent damnare tenebris,
Caucasei & montis flagrare sepulta ruinis,
Narrant: vel falso famam de crimine quçrunt.
Ergo 24 cū Moscho veluti suscepta Tyranno
Prçlia mentitur, laudum qui follis inanis
Bellator vagus insultat Martique, Iouique:
Sic Superùm iactat cū Rege Tonante feroces
Hic inimicitias? Nec te metus anxius vrget,
Os ne destituat vox arescente palato,
Atq; ad sacrilegas lingua hçreat aspera fauces?
Nec 25 terret mola, quç ex inflato asinaria collo
Pendula flagranti tumulabit in ç quore sontes?
Nec pudet iunocuis animis peccare docentes
Narrare historias? Nescis deterrime? quē tu
Imbuis 26 inferno tabo, Iuuenis: velut hortis
Flos in secretis natuś, recreatus & aura
Flaminis ætherei, radijs firmatus amicis
Solis..

---

23 *Narrant admissa crimina.*
24 *Iactnt scelera, vt milites Gloriosi pugnas, & exactos Tyrannos.*
25 *Vt minatus est nostræ Salutis Assertor:*
26 *Cui narras historias peccare docentes.*

Solis inoccidui, lachrymarum eductus & imbri,
Venat adhuc. 27 Quartum trepidat iam claudere lustrum,
Atque illum latet, an parili ratione, modoq;
Sol & homo generent hominem: an fęcunda parentis
Lumina sint, vt, Cœli oculus sol cuncta videndo
Progignit. Damus arma hosti: in nos tela retorquet.
Ista latent 28 Iuuenes? ergo doceantur, oportet
Magnum est namq; viros illos fecisse docendo.
O flammis 29 deuote, Erebi generose satelles,
Qui, vt fęnum, 30 flores mundi furca ingeris Orco:
Ipso deterior, cui seruis, dęmone: aperta
Ille odia exercet; sęuum tu fingis amorem,
Queq; ardes, dare perpetuę vis pabula flammæ,
Scorpius amplexu occidens. Sed mussat, atroci
Nos oculo intuitus, lethali vt saucia ferro
Bellua. Dic, Sodes, quid contra hæc verba reponis?
Cociti, ò, inquit tutor, qui absoluis Auernum,
Vt damnes hominem: Insectare 32 è turre ruentem;

Par-

27 *Describetur Innocentia Adolescentis.*
28 *Responsio scelesti Iuuenis.*
29 *In illum Poeta inuehitur.*
30 *Iuuenes.*
31 *Excusatio scelesti Iuuenis.*
32 *Hominem.*

Parce 33 impulſori. Neſcis, quam concitet Ætnam
In fibris Erebi Genius: Quibus ille colubris,
Qua nos Tyſiphone e agitet: Luctamur, acerbã
Excuſſiſſe animo peſtem, at magis illa fatigat.
Hæc ſi rere, animo in nos haud bacchabere iniquo.
Mentiris: 34 verba hęc redeant per guttur in imum
Pectus, ait Stygius Princeps. Nos fræna furẽti
Concutimus, ſtimuloſque agimus ſub pectore turpi?
Nos? Tu ſollicitas Furias, vrgesque morantes:
Ventilat Alectus tua flamma impurior ignes.
Quid ſtimulis agat? an te ciue ſuperbiet Orcus, (res?
Ceu magnus Superùm Regnis deceſſerit he-
Qui 35 lenta innodat Genius tua corda catena,
Dormitat ſœpe, & Iuuenes centum alligat vnus:
At centum impugnant vnum, cruciantque pre-mendo
Te, ciuis nemorum, aut clauſtri damnate tenebris
Spõte tua, & metuunt ferulã, qua viderat olim
Hebreus Lemurem colubris vltoribus vri.
Sed

---

33 *Diabolo.*
34 *Diaboli concio.*
35 *Viſus per ſomnium à Monacho, de quo D. Gregorius in Dialogis.*
37 *Hæbræus vidit, verberari lemurem, eo quod non viciſſet Cœnobitam.*

Sed tu vltrò ruis, & vinclis incurris amicis:
Dicitur auratis populum vt vinxiſſe catenis
Gallicus Alcides ſponte in ſua vincla ruentē.
Tu 37 ſcelera inuitas: nō pulſat ad oſtia cordis:
Ingrediorq; ait, incumbens ſcelerata voluptas.
Nonne animi domus humani ſunt corporis artus?
Nilque ânimum turbare poteſt, aut flectere, portis
Quod recluſa domus non excipit. Omnia pandis
Oſtia, & ad portas anima excubat, obiectarum
Scalpi auida attractu rerū: Et luctatur in omnia
Irruere aſpectu ſeſe allicientia blando.
Ipſa hoſtes vltrò portis compellit apertis
Intrare, atque ſuo cogit ſeruire furori
Senſus, quos eius peperit natura saluti.
Ipſa ignem, & ſulphur, quibus ardeat, haurit anhelans.
Quosdā animos quamuis Plotinus dixerit, acri
Sulphure conſtantes, ſatagunt & ſulphur, & ignem
Largius excipere, & gratæ dare pabula peſti.
Vndique flammam oculi putres venantur, & aures:
Alloquijs ſopiti ignes, & Cypride viſa
Euigilant, laſciua Ætnas Comædia tollit,
Vrit Auernali in tabula depicta voluptas.
Dumque auido Iuuenes inhiant his lumine, Auernum

Accu-

---

37 *In Iuuenes, qui per vias voluptates inſanas ſenſibus effrænatis inquirunt.*

Accusant, quosque ipsi accendunt, Cypridis ignes.
In turrim confer nitrati pulueris vrnas,
Ignemque: & flammas quia suscitat, argue nitrum.
Perlege,[38] quæ stygij afflatu lusere Magistri
Carmina, per ludum vates vt ciuibus Orcum
Ditarent, stygijque negate fluminis vndam
Flagrare, ad [39] nigrum ducens dum nautica littus
Pagina consulitur. Veneris [40] nequissima coniux
Vrat tænareo descripta volumina fumo.
Digna Venus claudo tantùm si visa marito,
Turpique, hæc eadem Cyprijs sors debita libris.
Ergo ne gemmas inter sepone latentes
Hos Erebi silices: Magni [41] ceu scrinia Regis
Inclusere sacro rediuiuam in carmine Troiam.
Ne corio indueris nigranti, & frontibus aureis
Carmina tęnarea: vt laudes [42] quod Virginis animæ
Includit, solet effingi, ornarique volumen.
Proh scelus, Oceanus quod non satis eluat ignis!
Infidi [43] nuper Pastoris fabula pellax, (gnos
Qui Lupus innumeros sacris ab ouilibus a-

38 *In lectores impura Poesis.*
39 *Lasciuum carmen.*
40 *Vulcanus pro igni.*
41 *Alexandri scrinium seruauit Iliadem Homeri.*
42 *Vulgo Officium Beatissimæ Virginis.*
43 *Vulgò Pastor Fidus.*

Abſtraxit, ſacri ſimulata fronte libelli,
Flammam aluit iuuenis, peragit dum Sacra Sacerdos.
Hic te Diuiuum deducit Paſtor ad Agnum?
Et Fidum Superis ſeruare hortatur amorem?
Iamq;hilari ſermone viā diméſa iuuētus,
Cœlo infert Erebum, atque ingreſſu Templa profanat.
Peccarent leuius, feſtis niſi ſacra diebus
Aſpicerent; petitur ſed ſancta Colonia Cœli,
Innumeris vno ſeſe vt pro crimine fœdent.
Principiò qui Myſta facit compendia Sacri,
Queritur:, hic hominum generi officioſus habetur.
Loiolæa[44] cohors, mediā quæ ſueta per horā,
Cœleſtem ambroſiam ſenſim libare, timetur,
Tonſoris veluti ſenium, medicique iuuentus.
Quæritur effreni ſtudio, num forte in arenam
Deſcendant iterum, pugilū par nobile, Myſtę:
Quorum[45] qui innocuum Patri velocius Agnum
Sacraret, lis centeno ſub iudice ſedit.
Conuenere Patres, & vulgi ſtante corona,
Signa dedere tubæ: quadrupes velut Afer aſylum
Dum ſitit, effundi ante alios è carcere flagrat:
Siue[46] triumphalis Bacchi quà ſemita feruet,
Signa tubæ expectat Iudæus, vt increpet Euros
Curſu ceſſantes. Sed quando hæc ſacra duella
Rarò

---

44 PP. Societatis Ieſu.
45 Duo ſacerdotes de Miſſæ breuitate certarunt.
46 In Baccanalibus Romæ Hebræi in ſtadio currunt.

Raró mimi agitanr Myſtæ, infrunita iuuentus
Templa ſubit, Diuùm celebrantur vbi annua feſta:
Hìc licet aſpicere, & furtiuo lumine cerni
Obtutu, viden, vt volitat per ſingula lęto!
Quo ſermone pias ſociorum vulneret aures,
Muſa, ſile: illius aſt oculi,nutuſque fatentur.
Bellua 47 Cociti, quæ quondàm innixa columnæ,
In Templo viſa es calamo properante notare
Nequitias iuuenum, & chartā iam deficientē
Dentibus arreptam ſenſim producere, donec
Occiput ad ſaxum allidi confracta coegit:
Ludio nunc Erebi, centena volumina defer
Ad ſpeculam: dabitur faſtis implere probroſis.
Haud vtroq;genu minor ante altaria flecti
Dignatur iuuenis, proauis cui pulmo ſuperbis,
Cui pectus titulis tumet, & prædiuite gaza.
Vidi egomet genibus ſtantes, & corpore toto,
Inflexa modicè tantùm ceruice, ſacerdos(mē.
Dum populo oſtēdit Cereris ſub imagine Nu-
Maiori 48 ſed cultu huiuſce Vicaria Regis
Maieſtas colitur. Genibus ni pronus adores,
Heluetius miles ſtat contra, haſtamque bipennem
Concutiens, miſeram vinoſus inebriat aurem.
Heus 49 Papa accedit: tellurē, beſtia, fronte
Tangas, aut ego te. Sed non hìc fulmine terret
Rex Superùm: illum ideo fraudas Proregis honore.

 Nunc

47 *Sanctus Vir Dæmonem vidit hominum ſcelora ſcribentem.*
48 *Summus Pontifex.*
49 *Heluetij militis verba.*

Nunc tibi 50 pauca velim:grauis haud est quęstio, lu:us.
De Ioue quid sentis?an sunt tibi fabula Manes?
Moribus hoc certè pręfers. An credis? at ipso
Numine cōmodius potes,ànte domesticus, vti,
Namque hoc læsa tuo maiestas parcet amori ?
Hostiles potius nutrit quis nequior ignes
In Superos, Numenq; ac tela trisulca lacessit?
Sed non appetitur iuuenilis fulmine laurus,
Annosasque, ais, in quercus ruit arduus ęther.
Siccine pro arbitrio tu fulminis atteris alas ?
Claudisque, & reseras armamentaria Cœli ?
Aridus es truncus : querulus te flagitat ignis,
Et scelerum Senium cogit properare securim.
Extensi quoties calces riguere iuuentæ
In flore, abrupto vitæ per crimina cursu !
Sed procul à Templo Iuuenes, procul este profani :
Vrere nec ferula vos hìc dignatur Apollo;
Hìc licet empta caro inuitet fortasse flagellū,
Nec pecudum caro, vel tauri. Iam 51 Palladis ędes
Noctua nostra subit, Iuuenis, cui noctuæ ad instar
Ludos circum se arridet spectare voluerum;
At non Palladio iuuat indulgere labori.
Aduentu satis ille suo decorata lycæa,
Et præceptorem credit, cui commodat aures,
Non animum : Quin sponte volans ad inania cordis
Exi-

50 *Ironia.*
51 *Ad gymnasium iuuenis accedit.*

Exilia, haud magis assequitur, quid verba magistri
Edoceant, quàm Parthenijs 52 quas nutrit in hortis
Martha, Stagyritæ doceãtur acumina, quanuis
Sæpe illas feriat clamor: tantùm 53 esse feruntur
Quattuor ingenio præstantes, quæ muliebri
Immunes dextram lana, calathisque Mineruæ,
Organa Aristotelis gaudent, legesque doceri
Pierias: dumque hæc clamore lycea resultant
Docti sono, interea bibulis illę auribus adstant,
Excipiuntq; sacrũ doctrinæ è flumine nectar.
Sed nostri imberbes, merito quos verbere linguæ,
Et saturis saturamus edacibus, aure superba
Aut dedignantur clamosi verba magistri,
Aut audita, alia pellunt aure officiosè,
Dicunt, esse notam ingenij præclara minantis,
Desidiæ studium tranquillę, odiumque laboris.
Et quoniam verbis lusisse videntur acutis
Bis terue, ingenio se omnes præuertere credũt
Troiugenas. Certè Romana puertia præstat
Ingenio: hìc pueri ætatem magna indole vincunt,
Nascunturque senes. Sed quid, festiua Thalia,
Obgannis? Folia ætatis, nugæque redibunt?
54 Æsones in pueros cernã migrare Quirites?

52 Sacræ Virgines ex Cœnobio Diuæ Martæ clamosos Collegij Romani Magistros audiunt
53 Hyperbole.
54 Senes.

Siccine? ſed certè hoc circũfert garrula fama:
Quintiliane, togæ Romanæ gloria, damnas,
Qui nimium ſapiunt, pueros. Cum garrulus olim
Luderet ante ſenis conclauia Præſulis infans:
Quanta, inquit Præſul, veniens incõmoda ſecũ
Afferet huic ætas puero! Vigor ille peribit
Scilicet experrecti animi: ceu pullus hiabit,
Fari non auſus, qui nunc fluit ore diſerto.
Tunc puer: ergo tui flos æui, maxime Princeps,
Claruit ingenio; nam poſtquàm cana ſenectæ
Horret hyems, clarus, Romano more, videris
Bambalio. Aut ergo ingenio quia credit acuto
Se præſtare Quiris, ſtudio abſtinet: aut puerili
Languore, Iliadem morborum, & funera certũ
Ante diem à ſtudio metuens. Quis vulnerat aures
Nuncius? Inuaſit 55 iuuenum duo millia febris,
Dum ſicci furit ira canis? Quæ ſemina morbi?
Sex Muſis addictæ horę. Nec Apollo medetur
Immeritis, medicas primus ſi repperit artes?
Mollior Aurora rorante, atque Iride picta,
Hæc credis, iuuenis? Valet, atque labore iuuentus
Innumera egregio nutritur: Tu Platani 56 vmbram
Lethalem eſſe putas, laurique? Adamantina forſan,

Et

55 *Ironia.*
56 *Philoſophorum, & Poetarum ſtudium.*

Et diuersa tuo sortitos corpora dicis,
Queis nō est Lethea palus Aganippidos vnda?
Surdo, Musa, canis: metuit cordatus Vlysses
Te, velut infidam Pelagi Syrena maligni.
Innectit causis causas, nil demere nugis
Ex anno vt possit. Gelida horret bruma? Trementi
Quì stringam dextra calamum? Concreta volentem
Fallit gutta, nigris & pagina margaritis
Ornatur. Promissa refert Ver gaudia terris?
Tūc iuuenes studij labor vrgeat? atq; Iuuentus
Anni non hilaret Iuuenes, ver nobile mundi?
At discunt Æstate satis, si torrida febris
Non vrit, quos siderei coquit aura leonis.
Autumno regnante sibi quis gaudia ruris
Inuideat? Phoebi, & Bacchi quis fœdera nescit?
Nec feret indignè Phoebus, si dona Lyæi
Me rapiunt Musis, & Pindum rure paterno
Permuto. Hæc secum iuuenis, cum Tuscula Tempe
Septembri exoriente petit; vicina 57 Mauri
Dū velis vmbratur adhuc sacra pyramis albis,
Ludibrio 58 pluuiæ, cui numquam intacta recedunt.
Ast hoc desidię studium iuuenile ferendū
Vtcumque, ingenuè iuuenis si pinguia mentis
Fallus vincla suæ, compescat inania vota,
Nilque altum spirans, sed gaza lætus auita:

 Arca-

57 *Prope Templum S. Bartholomæi Bergomatum ad latus Collegij Romani*
58 *Quotannis madefieri perhibetur.*

Arcadiæ, 59 dicat, pecus, aſt Auratum ero: noſque (aſtra.
Forte 60 Madaurenſis rurſus tuba tollet ad
Sed, quod mireris, iaculatur culmina rerum
Pingue pecus votis audacibus; & quia Romã
Incola dedecorat, vel ciuis, Murice quondàm
Ornandum ſeſe, ac Triplicis Diademate Regni,
Præſagit. Viuenda dies tantùm vnica Summis
Terrarum Patribus, ſi quotquot lactat inani
Imperium ſpe, deberent præbere ruentum
Obſequio crepidas, & mundi flectere habenas.
O quæ mente agitat, dum prandia obambulat ante,
Atque famem tacita inuitat cirrata iuuentus!
An 61 primum ſimili naſcendi ſorte creatum,
Me ſolio virtus, & fors imponeret altrix?
Argilla ex tali finguntur Pontifices, &
Induperatores. Anne huic nimiũ graue dextræ
Sceptrum eſſet, geminam exæquans vix pondere libram?
Nec noſtrę graue conſilium, & vis ignea menti
Mundis Democriti frænandis apta? 62 Mamilla
In læua Arcadico tantùm ſalit ergo iuuenco?
Abnuis? Ingenio qui cedat, rarus habetur,
Iudicio, nullus: Forte olim Pharmacopola
Incluſam 63 vitro vim, qua dijudicet æquis
Om-

---

59 *Aſinus aureus.*
60 *Apuleius Madaurenſis, qui de alio Aſino aureo ſcripſit.*
61 *Quæ animo agitant ſuperbi adoleſcentes.*
62 *Verba Poetæ.*
63 *Quæ Iudicium infundit.*

Omnia luminibus, si obolos tres porrigat emptor,
Exposuit vænum, debens ludibria vulgo;
Quippe omnes dixere: illam se vendere mercē.
Fertur ab Astolfo tantùm phiala empta, medelam
Quæ insano afferret 64 Patrueli. At cœtera pubes
Et sapere, & regnorum aptā se credit habenis.
Imperia, 65 & fasces, Astreæ & libra Quiritū
Depingunt iuuenū phantasmata. Visa parenti
Versicolor quia virga, infusa canalibus, ortæ
Velleribus Labanis oues hausere colorem.
Sic 66 Violas, Tyriasque Rosas prope Tibridis vndas
Mirari assuetus puer, his animum imbuit: & jam
Purpureo nectar bibit ore: adeo improba ludit
Spes hominem: reserat iam Cœlum, & Tartara claudit:
Atque animi indubius, nectit 67 iam vincula Thraci:
Iam fontes aperit, iam littora turribus armat,
Deque suo dicit iam nomine conditor vrbes,
Romuleumque auget puerorum fæce Senatū.
Perdius, & pernox est qui secum ipse volutat:
Si regerē imperio populos, quæ iura subactis
Diuiderem terris Princeps? Penetralia mentis

 Cui

---

64 *Orlando.*
65 *In Vrbe perpetuò spectantur imperij insignia.*
66 *Colorem Præsulum & Purpuratorum.*
67 *Statuit ea, quæ à se præstanda sunt in Principatu.*

Cui reclusa patent, quæ hic destinat, affer Apollo.
68 Pyramides binæ præeant, dum supplice pompa
Vrbs Vaticanum petit. Haud 69 vndantia posthac
Flumina Agonali dent circo innare quadrigas,
Ne victũ querulis sese Tibris ingemat vndis.
Ne tanta Antonj solennia turba frequentet
Assecla quadrupedum, paribus quanquam illa medelis
Indigeat; patris nam sedula cura Promethei
Arcadicum 70 genium, & studia insertauit equina
Multorũ stomacho. Vetulam 71 ne serra trementem
Distrahat in partes, medium ieiunia cursum
Pallida cum scindunt. Papæ! & hæc stat condere iura?
Moribus 72 hic certè pateat Collega Tonãtis,
O nulla caput Antycira sanabile! vasta
Tu Regna, atque tuis frænandum legibus orbẽ
Mente agitas? Verùm sic res habet; atq; ideò se
Magnanimum credit. Qui spes cõpescit inanes,
Et modicus voti perituros temnit honores,
Quin voti immodicus Cœli tantùm ambit honores,

Ser-

---

68 Irridentur decreta iuuenis insana spe deuorantis imperium.
69 Vt æstate feruida fieri consueuit;
70 Iuxta sententiam Horatij.
71 Vt pueri arbitrantur.
72 Ironia;

Serpere humi, 73 dicunt, patriaque haud indole dignum.
Si quem Diuus amor Crucis 74 ad vexilla volantem
Allexit, clamant, ignarum flectere sese,
Promeritus qui funem, aliorum fræna momordit:
Et generis decus egregium, famamq; cucullo
Obruit. Incautum 75 quis piscē in retia traxit?
76 Nugaris; nam vel præstans est piscis, & hamum
Non subit incautus: Vel contemnendus, & ipsi
Cur tendat laqueos piscator? Retia quisquam
Et laqueos tibi, rex nebulonum, forte tetendit?
Magnanimos nos, inquis, norunt. Huccine 77 rerum
Venimus? Antiphrasis dedit his tua nomina, Christe!
Vt dico, quia non lucent, nemora inuia lucos:
Degener est animi, vitam qui deuouet astris?
Qui fragiles venatur opes, & sidera terræ,
Assurgit studijs? At cur Piscator 78 Idumes
Te, vir magne, suas demisso poplite ad aras
Aspicit? Illum abiectæ par ignauia mentis
Pressit humi. O te auris tumidum, & cœlestium inanem!
Hæc supra nubes, Eurosq; & fulmina, & astra,

73 *Dicunt iuuenes effrænati.*
74 *Ad religiosam familiam.*
75 *Verba nequissimi adolescentis.*
76 *Respondet Poeta.*
77 *Verba Poetæ.*
78 *S. Petrus in aureo suo templo.*

Euehet ad solium fælix [79] ignauia regem :
Et quia inops animi, iudex tuus hic erit olim.
Hausimus [80] hæc, inquis, cum lacte arcana, cruorque
Testari cupidus lentas Thracum increpat iras.
Si nō [81] lapsa fides, mens ergo est lęsa iuuentę,
Nil cæleste flagrans, pariterque insana [82] senectus
Cor iuuenum terrę infigens: hic grandia votis
Moliri suadet, dum mensæ accubit, & omnes
Insanus genitor proauos instillat alumno.
An magis ille cibis, an inani vescitur aura?
Quæ porrò eluuies maior queat esse ciborum
Eluuione, onerat qua se temulenta iuuentus?
Sed ne, Musa, [83] gulam iuuenilem nunc tua vexent
Spicula; namque decet pharetram hic consumere, & arcum.

79 *Quam tu ignauiam nuncupas.*
80 *Respondet iuuenis.*
81 *Vrget Vates.*
82 *Parentes.*
83 *Spondetur alia Satyra in Prandium, & Pomeridianas improborum iuuenum curas.*

IN LAPIDATORES Satyra.

CAstalij latices in fulmina docta coite.
Pierides, quos æterno donastis honore,
Bellica nunc vobis heroes tela ministrent:
Vmbonem Æneas, Pelides commodet hastam:
Pegase, det tua purpureos nunc vngula fontes:
In Lapidatores Parnasi saxa volate.
Interea, quando lethalia tela vetamur
Spargere sacri homines, sequimur qui iura togatæ
Palladis, imbelles citharas, & Apollinis arma
Expediam, plectroq; hostes iaculabor eburno.
At non Archilocum, saxo, calcasse Lycambes
Vnus plorabit: non est penuria funis.
Ad laqueos adigent iratæ fulmina Musæ:
Sẽper ego auditor? cũ saxo iurgia nuper
In nos intorsit lapidator: & ora premantur?
Si quando pullo qui syrmate corpus obumbrat,
Pileo & extenso ridet pluuium Oriona,
Igniti ducis arma ferens, per compita fertur;
Saxea vbi madidi nebulonis prælia gliscunt,
Cũ socijs, quos pro Mauorte armauit Iacchus:
Heus, inquit, Cynice, vmbrarum, noctisque sacerdos,
Semimares galli iam desipuere palatos,
Cui blanditur auis peregrina à Phaside vecta,
Aut socijs lustrata tuis quas India mittit?
An duo vectorũ pressit qui terga Silurus (rit,
Crabro diserte, sapit? qui in retia spõte cucur-

Pasce-

Pasceret vt sacram ingluuiem, atque ad sidera tecum
Ferretur, cumque æthereo Delphine nataret.
Dixerat: ille nihil contra; nam rodere tauri
Crura, olli fuerat grandis labor: ecce volat vis
Aspera saxorum, & fugientem muricis ostrum
Vix non purpurei donat fulgore galeri.
Docta nec audaci nebuloni tela reponã?
Nec mea, vt Archilochi, sublimes ducere saltus
Carmina te doceant? Romamne, an inhospita Thracum
Incolimus nemora? An quę libertate Decẽbri
Vexabant Vrbem, nunc Saturnalia regnant
Perpetuò? Serui imperium, ac plebs improba torquet?
Armati hi volitant, campo & dominantur aperto?
Martius ast illis tantùm esset campus arena,
Non totam popularentur, ceu Vandalus, vrbẽ.
Ex quo prima ęstas ingratũ tẽperat annũ,
Arcadicæ & regnant, Maio redeunte, cohortes,
Nobilis audacem tuba concit ad arma iuuentã,
Hospitio Romæ prohibemur. Prandia postquam
Dimisere hilares ad iurgia grata phalanges,
Non illa quisquam me tempestate per Vrbem
Duceret, increpitans quando volat horrida grando.
Vt rigidæ colubres ad nota latibula damnant,
Sic homines horæ accensæ: producere somnum
Nec datur, in triuijs tanto fremit impete bellũ.
Vrgemur laribus patrijs, veluti piceatam
Qui

Qui metuit dextram lictoris; at ille per Vrbē
Saltem errare poteſt feſtis impune diebus,
Feſtaque nos multas cogunt latitare per horas.
Si quando infauſto diſcrimina quærimus auſu,
Non pes ad lapidem offendit, ſed ſaxa cruento
Incurrunt capiti, feraliaque omina portant.
Spiſſigradi malè deſertas properamus ad ędes.
Et niſi quod rarò optato collineat ictu
Funditor, & gemino credit me vertice Ianum
Ebrius, & callem dicit, me ſtante, rotari,
O te fęlicem, Gabriel, qui vulnera curas,
Lethales aurum parerent tibi grande fodinæ:
Ceu illi, quo tōdente, Deci, tibi barba sōabat.
Effera nūc peteret Naſamonū littora uates,
Qui quondā ſtatuit Prochytā mutare Suburra,
Horreſcens tignum capiti, incuſſamue metretā
Fortuitò, & populo vndantem, vt mare fluctibus, Vrbem.
At nunc appetimur ſaxorum turbine, vates,
Iuni, & certamus cū Amphione ſaxa trahente.
Quis nos egregios poſthac neget eſſe Poetas?
Tanta ſed inſurgit populi ſcelerata frementis
Tempeſtas, quando ludi increpuere feroces,
Quantam non inuitat anus laceranda iuuentā,
Pallida cum ſcindunt medium ieiunia curſum.
Quanta nec Antonj ſolennia turba frequentat
Aſſecla quadrupedum, & paribus curanda medelis.
Nā nimium quantū genitoris cura Promethei
Arcadicum genium, & ſtudia inſertauit equina
Multorum ſtomacho, hinc hominum vis tanta ſodali

Miſce-

Miſcetur pecori;at Romani Saxones agmen
Ditius obſeſſæ ducunt per compita Romæ.
Per fora, per calles regnant, numeroque ſuperbi
Nuper furtiuis Capitolj nobile ſaxum
Obſedere armis, & cæco marte Britannos
Ad fera bella canes ſtimularunt: ceu nemus horrens (rupē.
Nunc quoq;Tarpeiam vmbraret denſa arbore
Vt quondam ſpinis, & nigra fronde timendum
Relligione animos Euandri vrgebat inani.
Excubat haud aliter Tarpeio in colle doloſus
Graſſator, quàm ſi Hercinię foret accola ſiluę:
Signaque victorū,& viuacia marmora Patrum
Indole degeneri funeſtat perdita proles.
O Capitolinæ laurus, palmæque parentum,
An non hæc belli facies exoſa recentis
Vos arere iubet,ſolito & viduauit honore?
Quis ferat hoc? Priſcis quod Regia ſacra triumphis
Sit lapidatorū nunc improba arena Gigantū?
Hoſtes, Italiæ flores, generoſa iuuentus
Quam per iurgia ſolicitant, lapidesq; diſertos,
Martis plebeij lucem vt communicet armis,
Quiſquiliæ iuuenum, latronū incerta propago,
Dedecus humanę gentis, contagia Romæ,
Quos manet Ægea lentandus remus in vnda,
Aut pendere decet triplicis de culmine ligni.
Ah ſi tantus amor pugnæ, capitumq; feneſtrę
Alliciunt animos, paribus concurrite telis:
Trāſtiberina hoſtes vobis è plebe legantur,
Proles lurconum, Exploratorum,ſicophantū:
Mon-

Montanara vocet generosa ad bella Suburrã.
Stent contra pugnantum acies, queis missile telum
Funda vibretur celeri, productaq; obumbrent
Pallia solicitum corpus, quæ pallia Mystæ
Ferre solent, aut quos puerorum turba Crabrones
Nũcupat, à ferula postquàm rubuere diserta.
Hoc tecti clypeo vigilent, oculisque rotatum
Explorent ictum, atque hosti bellaria donent,
Ceu Tiburtinis quæ surgunt saccara in undis.
Hos legite in pugnam Martes; at arena petantur.
Æquora camporũ, Marium circumsita Montẽ,
Nec matris bello discerpite viscera Romæ.
Si tumor inuitat, tentoria figere in vrbe,
Vadite, quà partim Roma, & pomæria partim
Ossa amplectuntur Cestj tumulata Gigantis,
Pyramis immenso quæ stringit Mausolæo.
Vadite: ibi testis qui surgit in aera collis,
Arma dabit: totum in pugnã dissoluite Montẽ:
Et vel Hebræorũ patrium nudate sepulchrum.
Marmora si desint, recutitæ corpora gentis
Tela dabũt; neq; Cadmæus ne surgat ab vmbris
Bellator, metuas: hac Mars lapidator in aula
Se iactet, quàm fæcũdant magnę ossa parentis.
At mediã arridet si bellũ agitare per vrbẽ,
Alcidæ labor est, lapides portare rotandos.
Impletur sinus, & belli curuantur in vsum
Pallia: victorum vmbræ funestantur auorum,
Qui vallum, arma, cibos in pugnam ex vrbe ferebant.

Sed

Sed noster Mauors virtuti insultat auitæ,
Dum, quod Corbulo non ferret, sub marmore sudat.
Cum primum lapidum nimbum exonerauerit ira,
Non leuia impendent saxo discrimina docto:
Præsul Aloysi, vel tu, Pasquille, volabis,
Famosisque suum deerit conchile libellis.
Quis Lapidatores dicet contagia Romæ?
Quæ mala non leges, non euertere Tribuni,
Hæc pueri excindent monumenta exosa Catones,
Ludicraque, euerso Pasquillo, carta peribit.
Vel prope Romuleas bellũ si surgat Athenas,
Non ego te incolumem spero, vicina Mauti
Pyramis, Autumno quam primo carbasa obũbrant,
Ludibrium pluuiæ, cui numquam intacta recedunt.
Te nouus Enceladus, rabidi siue ira Mimantis,
Aduersum in cornu iaculabitur: omnia tandem
Si tela inuideat sors improba, Cantaber aurũ,
Dentem Lusiades mittet lapidator in hostes,
Vt quondam. Telum indulsit quis carius hosti?
Vulneris optati quænã vos vrget orexis?
Cur caput in geminos diffindi gestit hiatus?
Pallade fæcundum Vulcani forte cerebrum
Indiget, vt quondã cerebrosus Iupiter, arte?
At quos deliciæ rapiunt ad saxa ferinę,
Ingenio nequeunt àmplecti Pallada pingui;
In uacuo posuere tibi sed vertice nidum, (tes
Noctua Palladia: hinc doctas in Gymnade li

Non

Non dirimunt: ſaxis facundia cedit, & hoſtis
Vincitur armata, qui Pallade vicit inermi.
An quia,quos cerebri vitiũ,&vis efferа bilis,
Mentis in exilium rapuit, quandoque recluſo
Vertice deponunt furias, ne nauiget æger
Antycyrã,ad ſcopulos offendit ſponte volãtes,
Vt nigrum exudet patula è ceruice venenum?
Roma,tuos dicã ciues,quos barbara Eryn-
In furias agit inſanas? Non talia præſens (nis
Monſtra parit Roma;at latrones,Romulus olim
Quos ad famoſum furtis pellexit Aſylum,
Non vos diſſimulent fratres? queis lacte ferino
Tradidit immanes nutrix Lupa barbara mores.
Exere funereo frontẽ rediuiue ſepulchro,
Deucalion,pugnaque tuos inſtare nepotes
Aſpice. Quis lapidum ſobolem hunc heroa negabit?
Fabula nũc per vos,& Naſo abſoluitur audax;
Nam tandẽ patuit ſoboleſcere marmora poſſe.
O qui marmoreus quõdã de nubibus imber
Decidit,& priſcam monstro perterruit Vrbẽ,
Cur ex ultori haud iterum deuoluitur Axe
In lapidatores, quos improba vexat amati
Vulneris ambitio? Crudeli parcite voto
Sidera, quod commune bonum,& mens conſecrat vltrix
Criminis,immani populantis turbine Romam.
Plurimus ad Xyſti pontem decumbat,& ęgrum
Dein latus attollat, dextram ſubeunte bacillo:
Tertio & adnixus pede, cum teſtudine certet,
Qui tardum increpuit Zephyrum
πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς.

Portenta hęc Romę haud Afris cedentia monstris
Scipio debellet: de Cœlo immania saxa
Præcipitent, veluti Cereris quæ dona laborãt.
At nõ de grauida nube in caput incidat ictus:
Parcas insulso peponi mitissima nubes:
Terga, lacertos, dextram vltricia marmora frangant.
Quanquam nulla caput sceleratũ infringere saxo
Relligio prohibet; Romæ nam prona medela
Verticibus patulis, atque aspera vulnera cruris
Aeris ingenium laudo: non ardua cura
Est læsi capitis, nam tanta est copia morbi.
Quis cerebro valet? Huic celeri vertigine currit:
Hunc rapit ambitio supra sarraca Bootę:
Hunc timor angit iners: hic spe lactatur inani.
Ergo chirurgi ne dextera Dædala cesset.
Argum luminibus vincat lapidator: vt ictus
Certius exploret, cauta in ceruice se estras
Pandat, postica ne grandine terga petantur.
Cernis, anhelãti quærant vt vulnera cursu?
Ceu medici mala venantur: generosa cicatrix
In vultu radiat: medijs è naribus extat
Vincens pyramidem gibbus: septena superbit
In malis nota, Pythagorę ingeniosa renati
Tessera. Saluete heroes, certissima Martis
Progenies, quos Eurotæ crudelibus vndis
Opponat Tiberis, victrix & Roma Laconi,
Spartani iuuenes nutriti vulnere crudo
Romuleæ cedant pubi: fora nostra mouentur
Impete fulmineo, quęq; hostem inuitat Achillẽ,

Æstuat

Æſtuat in triuijs virtus. Gaudete Quirites.
Salua erit Italici tandem reuerentia Martis.
Quid lapſam querimur? virtus adoleſcit auorum.
De ſilice excuteret flammas, quod ſanguinis vndam
Explicat è iuuenis ridentis vertice, ſixum.
Ecce renaſcentes hilarant Capitolia laurus,
Magnanima lapidatores quas ſanguinis vnda
Lactãt, Marforiũ meritis vt frondibus vmbrẽt.
Illius auſpicijs lapidoſa ad prælia currunt,
Integri vt redeant, velut eius marmora viuunt;
Non, vti Marforij frater, naſo viduati
Ad ſua tecta pedẽ referant, aut aure minores.
Vſq; adeò belli ſitis aſperat horrida Romã,
Hoſtiles animos vt procreet, atque ſodales
Ad pugnam iubeat properare, furore coacto.
Nulla hos Thyſiſone facibus combuſſit Auerni:
Ipſi Thyſiſonem & colubros vrſere morantes.
Qui nunc Hectoreis animis in bella feruntur,
Sunt, quod Pellæo fuerat Patroclus Achilli,
Vnanimes lixæ: quo vnus, ſe proluit alter
Veruecis iure: Albano flagrauit eodem,
Qui nunc hoſtilem ſitit exhaurire cruorem.
Pugnat per ludum, vt poſſit captare quietem;
Namq; hilarẽ pariunt gratiſſima iurgia ſomnũ.
Marmorea poſtquàm fremuerunt grandine, rurſus
Hoſtiles ponunt animos, caupone ſequeſtro.
Accumbunt epulis æqualibus: accola Montis
Laudibus immodicis Valles ad ſidera tollit,
Aduerſoque Duci prægrandia pocula lib t.

Dein

Dein iterant pugnam Centaurorum, & Lapitarum: (quester
Amphora cum phialis volat: & mercede se-
Fraudatur caupo; laribus nam turba malignis
Præcipitat sese, & campo bacchatur aperto.
Cernis vt intereât iocularιter? Omnia vitę
Per ludum bona dilapidant; sunt namq; furentē
Qui in triuijs claudunt inhonoro fine iuuentā
Naufrago appulsi scopulo. Ciuilia bella, (mę,
Queis Gener atq; Socer lacerauit viscera Ro-
Innocua esse facit furor hic. Trepidate Britâni,
Saxones, & Patris qui demum cumque Latini
Sacra profanatis: generosus pullulat vltor
Romuleæ fidei: de culmine Rector Eoi,
Auguror, imperij cadet, & quæ destinat orbem
Amplecti, fracto męrebit Cynthia cornu.
O qui semianimũ bellorũ turbine mundũ
Concutitis Reges, centum ex hoc agmine lecti
Si vestra heroes posthac vexilla frequentent,
Currum ornate triumphalē, victoria parta est.
Fræna recusātes quid vexas, Sarmata, Moschos
Ariete fulmineo? Tua roboret arma Latinus
Fūditor, attonitas subuertet Moschua Turres,
Romulei tantùm saxi prostrata pauore.
Aerei montes, atque æmula mænia monti
Sinarum frusta vallant confinia regni.
Tartarus irrupit, vacuaque triumphat in aula.
Qui nemora, vrsorumque domos, colis antra, Tyranne,
Hos lege Mauortes, hostiliaq; agmina franges:
Quod non aerei montes, non æmula monti
Mænia tutantur; tibi saxa volantia regnum
Re-

Reſtituent, Italoque decus reuireſcet in armis.
An ſurgunt criſtæ? veluti ludiera ſequantur
Verba animi vultum? lapidator ganeo geſtis?
O pecus Arcadiæ, merito pro fuſte, iocoſa
Laude onerate, diem fugias, ſolemque, malignũ
Latroni timido, quem te talaria plantis
Admota oſtendunt: animos à crimine ducis,
Atque ope Mercurij fretus, pedibusque citatis,
Hoſte procul, dubiam tentare aſſuetus arenã,
Poſt iactum fugis ad diuórtia nota viarum:
Fortis, vt ex alta Princeps qui turre ſagittas
In tergum incáuti generoſior impulit hoſtis:
Atque inuitantem campi ad diſcrimen aperti
Ludibrio excepit, pluuiamque iterauit acutã.
Terrigenę fratres ò Enceladi æmula pubes,
Quẽ celebrant ſaxa in Cęlũ cõtorta, Iouemq;
Non vos Palladio depicta vmbone Meduſa
Imperet in lapides ſæuos dureſcere: Non vos
Palladis arma ferę, ſed doctæ ſceptra Mineruę
Caſtigare decet: manicas, et fræna ſatelles
Iniiciat, quando fruſtra inclamabitis, Ignem,
O ſocij, Flammas, quæ nota eſt teſſera, quando
Lictor adeſt: ſcutica vinctos vos vrat ed ci
Arcadico impoſitos pecori, qui Dædalus arte
Claudit ſpiramenta animæ, & cogit morientes
Aera per vacuum ſaltus agitare coactos.
Omnia dein raptos hilaris per compita Romę,
Auratis malis aduerſa à plebe petitos.
Saxeus, ante necẽ tumulans, vos obruat imber,
Atq; renaſcentes perimant ſua tela Gigantes.
Vel prope gauiſas Tiberini fluminis vndas.
In collum inſiliant iugulantis crura Magiſtri.

IN CRITICOS

Poetarum Censores Satyra.

CAlliope Satyri vultus imitare iocosi,
Tysiphonesque angues dextra rape. Vapulet aulæ
Palladiæ tortor, sacer Arbiter Ingeniorum,
Criticus, an Cynicus? cuius Censura Poetas
Vulnerat immeritos. Impunè exederit omnes,
Omnia qui tela irritat? Qui carmina palmo
Metitur, Phæbi possit Collega videri?
Tantùm audet verbis! Castiget barbara dicta
Turba 1 Micipsarũ? Vatum capita ardua calcet
Vilis 2 adulator vulgi? Nam vulgus adorat
Contemptor Regum, vulgo quos æquat. 3 Aquini,
4 Aurunceque furor nostris illabere fibris.
Vos etiam hæc vexat Cynicorũ vrtica nepotũ,
Aurea Romulidum Vates quos protulit ætas.
De summis censent: non ęuo, atq; arte minores
Tantúm carpimur, & famæ discrimen inimus:
Vix Græcæ tenebrę linguæ tutantur Homerũ.
Gaude 5 Roma. Iterum viruit censoria virga:
Ter-

---

1 *Afrorum.*
2 *Criticus dicitur Adulator vulgi.*
3 *Iuuenalis Aquinatis.*
4 *Et Lucibũ Auruncani.*
5 *Ironica Criticorum commendatio.*

Tercentum è Cœlo nuper cecidere Catones.
Turba minor, proceres Vatum, & Phoebi chorus omnis
Assurgat, docilisque lyram suspendat eburnā
Phoebus: Eos Pindo leges, & iura ferentes,
Auritæ laurus & Noctua Palladis audi,
Doctaq;cōpescat nūc murmura Castalius fons.
P thagora, ipsa etiam possunt an secla renasci?
6 Augusto certè regnata refloruit ætas,
Dum potant doctos Cynicorū examina fontes.
Vel quos opponat priscis, quæ voluitur ætas,
Educit vates. Claudus, 7 Maro docte, maritus
Cypridis extinguat, peperit quem Cypria mater,
Æneam: vincere miser, si Criticus audet
Grande Sophoclæo moliri carmen hiatu.
Ni redeas 8 Samio arbitrio rediuiuus ab vmbris,
Et Gyarę inclusus scopulis Æneida sæua
Castiges trutina, iubeas, fausto ardeat igne
Troia iterum, Phrygijque Duces. Parnassia 9 laurus
De tumulo prognata tuo ad Sebetidas vndas,
Perpetuæ, vt fama est, viduatur honore iuuentę,
Dum Cynicos lambunt hederæ, lauriq ue sequaces
Ludimus? An vero mordaci radimus aures

D Sa-

6 *Ironia.*
7 *Comburatur.*
8 *Pithagoras, se auctore, renatus Samius fuit.*
9 *Neapoli prope sepulcrum Virgily laurus viret.*

Sacrorum vatum? Vsq; adeo ne inuasit, Apollo,
Enthea vis Cynicos? Cynicorum in pectore
dicit,
Nil salit Arcadico. Atrocis 10 ludibria laudi
Tandem 11 Eruca, vides? Qualem te reris
Apollo,
Critice, te pingit, laudum sub imagine carpens
Tu tibi magna sonas: alio te in pondere libra
Suspendis, leuis ascendit dum musa Maronis
Torua 12 quidem facies, & cui respubli
ca vatum
Nixa, supercilium, & Lybicæ serpentis ad insta
Lingua exerta, alios dum ridet sanna perennis
Socraticum spondent pectus, quod flumin
inundet
Multiplici Pallas; sed doctā hanc excute laruā
Ede, quid esse putes hunc carnificē ingeniorū
Verborum haud illi, quæ damnat, regula cōstat
Hoc tantùm sapiunt: illis duo carmina furca
Haud quisquam extundet: Videantur vt om
nia posse,
Nil audent: semper minitati partū Elephantis
Perpetuò infantes, damnant aliena disertè.
At sibi 13 plausores ipsi, sibi grāde Th
trum,
Hæc secum: Digito demonstror, Apolli
dextro,
Alpha Magistrorum, vatumq; incedo magiste
Con-

10 *Apostrophe Poeta ad Criticos.*
11 *Vermis perpetuò rodens.*
12 *Descripto Critici vultus.*
13 *Magnifica de se ipso Critici voces.*

Consulit in dubijs, & nostra oracula adorat,
Quisquis habet faciles hac tēpestate Camænas.
Somnia! Sed 14 Cynicos vigilata insōnia pascūt:
Se virtute sua inuoluunt, & quando mereri
Omnia se credunt virtutis præmia, credunt
Omnia se pariter retulisse. Hoc displicet vnum
In 15 me, inquit Cynicus, quod post exhausta librorum
Millia tercentum, ad doctas nil accidit aures,
Quod non insulsa mentem dape torqueat: olim
Romulidas ceu vexauit Theseide Codrus.
16 Scaligeri haud iura cineres; fastidia namq;
Docta patent. Si 57 dicenti sors commodat aurem
Criticus, excantat quem voce veneficus, anguē
Exprimit: Obliquis oculis si rostra tuetur,
Fulmineo obtutu vatem, & liuore venenat.
Concio plerumque, & qui forte superuenit, altum
Aut 18 laquear, verbis inscriptaque lemmata sacris,
Lumine quæruntur suspenso: animumque supi- (num
Affectat simulare. Caue, 19 videare loquentis
Pendere ex ore, attoniti velut vnda popelli.
Magnæ mentis apex nil admiratur, & acre
Despuit in musas aliorum. Criticus ergo

 Nunc

4 Poetæ Responsio.
5 Critici verba.
6 Responsio Poetæ.
7 Descriptio Critici aliorum carmina excipientis.
8 Verba, quæ Santissimum Iesu nomen in nostris gymnasijs, coronant.
9 Poeta Criticum alloquitur ironicè.

Nunc diducto animam, & crispante recipro-
cat ore,
Quod cinerẽ inuitat, calidęque siliginis offa
At nunc inceptos naso indignante cachinnos
Strangulat obiectu dextræ: nunc vulnerat au
Vicini, cubito quem tangit, nunc graue secu
Cornicatur, secreto & ter murmure, ineptu
Vatem, inquit; quamuis secum qui murmu
miscet,
Famosæ 20 inuitent adstantia tecta Columna
Quid caput intorques cerebrosum, & magn
haberi
Posse putas, alios rides quòd naribus vncis?
Morde aliena probris: quater expue: Conci
num te
Lusurum meliora putet, stantem pede in va
Liuida quin animi putat argumenta pusilli,
Et qui desperet, quas audet carpere, lauru
Vtque blitum in proprio succo à liuore c
quatur.
Desilit 21 è rostris vates: tunc, Critic
circum
Te sistunt, queis blanditur sartago maligna
Mordacis linguę. Centeno hic folle caminu
Suscitat inuidia; hìc clamor, qui Stentora v
Hìc alto niuibus fluuio torrentior instat (c
Verborum fluctus: Qua Vatum in classe P
Scribemus, dicit, Musarum à flumine, & ig
Quem suus amandat torpor, limoque sepul

Fri-

---

20 *Prope Antonini Columnam est hospitium insanorum i*
21 *Post auitum carmen Criticus in illud inuehitur.*

rigida hyems animi? vt cænosa, & turbida vena (esto?
Nil trahit assurgens! pretium quod carminis
Mille obolo cõstẽt. Quę finis? Debita rhombis.
Syllaba si peccat, strepitu fora Palladis ardent:
Torua Mimalloneis inflatur bucca querelis.
Funditus 22 Ascręi periere an Apollinis arces?
Tot laudanda taces: peccauit syllaba; ferues,
Oblitusque modi furis, vt lymphatus Orestes?
Et cum contractę facinus, cum crimina vocis
Deprendis primò, exultas, tecumq; triumphans,
εὕρηκα, 23 inquis: vt auratę mentita coronę
Pondera cũ primùm reperit, qui pellere pontũ
In gyrum, ac terras decreuerat Ennosigęus
Vertere, si vasto librasset in aere corpus.
Ne oblata impleret, catus haud implenda poposcit.
Exulta pepo; thesaurum venatica naris
Pepperit, exclama; titulo res digna sepulchri est:
Contraxit producendas: εὕρηκα. Sed & te
Ridicula in foueam, quam damnas, Pieris egit.
Dum 24 contractam vrges, decies producitur à te
Corripienda. Sapis! Damna Catilina Cethegũ.
Ast alius lingue modicus, sed rodere certus
Auditum carmen: Nobis 25 incognita, dicit,

22 *Poeta Responsio.*
23 *Græca vox, significans: Inueni, vsurpata ab Archimede, cum argenti auro immixti pondus inuenit. Archimedes, Orbem terrarum loco mouendum à se, spopondit.*
24 *Critici dum alios damnant, sæpè verbis offendunt.*
25 *Criticus loquitur.*

Verba affert vates: Latij dum prata pererro,
Floribus ex his haud vnquam inuitata legentis
Dextra. Negas 26 priscam Latij redolere senectam,
Quæ loquimur? Fare: Hammonis 27 de fonte relata,
Quę Cynici de tusse crepant, oracula credam?
Criticus inquit? ita est: scriptos expungo libellos:
Me tenet ambitio doctę. Vir magne, lituræ.
Delicium Phoebi! Genuinum frange: tuis ne
Mordear opprobrijs? Non 29 hunc tua dextera florem
Legit: in areolis Latij non floruit ergo?
Sintque inuisa tibi, non cognita verba Maroni?
Robur Achilleæ ratio hęc non præferat hastæ?
Adde, Stagyrita, inuentis: vigesima surgat
Hinc forma hostis disposita ratione premendi.
Sunt Cynico inuisa: Ergo incognita verba Maroni.
Ergo 30 qui priscos libros exhauseris omnes,
Tempestas, barathrum, & vatum insaturata Charybdis,
Dic, age, quæ Priamo nutrix, quis tonsor Achillis,

Ec-

26 *Poeta respondet.*
27 *Ironia.*
28 *Moria Musarum.*
29 *Expenditur ironicè hoc argumentam sæpe à Criticis vsurpatum: Hae vox est mihi incognita. Ergo latina non est.*
30 *Quoniam Criticus profitetur, omnia veterum monumenta sibi esse cognita, de aliquibus interrogatur,*

Ecquis Margitem veſpillo credidit vrnæ?
Neſcis? Hæc Siculi Satyræ memorant Epicharmi,
Porſenni Paraſitus, Apollonij Argonautæ.
Hæc pueri cuſtos Pædotriba ſcire iubetur,
Tanquàm vngues, digitoſque ſuos. Præſcripſit Aquinas,
Qui curuũ recto diſcrenit, & Æthiopem albo.
Neſciat hęc Cynicus, ſolio qui pellere Phoebũ
Deſtinat, effœtum vt Saturnum Iupiter aſtris?
Sed quid ego cineres Vatum, nomenque ſepulcris
Educo, quando ora virùm qui peruolat auctor,
Haud Cynico notus? Dic, ſodes, Troica narrat
Herodotus, Romana Dion an prælia? Palles?
An luſit ſocco, an ſecuit Lucilius Vrbem,
Publica mordaci caſtigans crimina rictu?
An claſſe expungam vatum, dignata ſuperbo
Quos nunquam obtutu Cynici ſunt lumina, vates?
Forte tuis ſubiecta oculis non omnia ſacri
Carmina Virgilij, & luſus, chariteſque feroces,
Queis blandè, Venuſine, ſubis præcordia, Flacce:
Atque inuiſa tibi condemnas verba, 31 Mycipſa?
Illis theta nigrum præponis, de quibus omnes,
Ceu locuplete penu, poſſis educere gazas
Muſarum: queis priſcorum veneranda papyrus
Decolor eſt vatum? vincitque ætate, ſituque,

 Quam

31 *Aſter*:

Quam pueri vetulam ferra laniare feruntur,
Pallida cum ſcindunt medium ieiunia curſum.
ἐσχατοκόλλιον 32 haud toties fugiẽtibus ipſe
Hauſiſti, quoties hi oculis hauſere medullam.
Tuq; audes alios lacerare, latrator 33 Anubis?
Hos animos liuor! Sed dãna ringere, rode:
Me tua commendat Satyra. Haud tibi Muſa probatur?
Ergo probanda. Suo niſi te fulgore perurant,
Illaudata alijs permittes carmina inepta
Sponte mori. Laceras? Populi famam ergo laceſſunt.
Mordeor? exulto. Eſt, 43 Perſi, qui velle recuſet
Os Cynici meruiſſe; adeò mihi cornea fibra eſt,
Irrue, 35 meque petas atrocius; improba turba,
Quàm ſoleat lacerare magiſtros, quos Carbones
Dicunt, cum pueri à ferula rubuere diſerta:
Acrius inuehere: & Vates crudelius vrge,
Critice; namque vtriſque decus malè ſana fre-mentum
Ira parit. Rodit ſolùm præſtantia vulgus.
Qui 36 Cynicis fontes, vis vnde vberrima fellis
Hauritur, ſolitique magis liuere veneni,
Eſt

---

32 *Extremam paginæ partem.*
33 *Canis Ægyptijs adoratus.*
34 *A. Perſius ſententiam hanc non probat.*
35 *Comparatio iurgiorum, quibus Poetas Critici, & Vulgus leſſitas impetit.*
38 *Secunda Satyræ pars. Enumerantur illa, quæ præcipuè Critici culpare ſolent in carmine, & diluuntur.*

Eſt operę pretium cognoſcere. Non 37 ſapere vnguem
Demorſum celeri deductos impete verſus,
Dicis: quod placeat, plus temporis, atque olei plus,
Quærere. Sed 38 Fabium cunctando vincis; & Vrſæ
Partum infelicem quarto eluctaberis anno,
Nec vinces, vna quem nocte effuderat alter?
Si 39 quæ forte nitent in carmine, purpura ſi quæ
Mixta, inquis, pannis, aliena ſumitur arca:
Epotum lympha Venuſinus inebriat: altas
Et ſemel ad nubes alę rapuere Maronis
Repentem; aſt illum ſua dicit gloria furem.
Verùm 40 age (quandoquidem nunc viuimus ambitioſa
Paupertate omnes; atque aurea ſecula lucem
Affundunt ferro) priſcos ſpoliato Poetas,
Vt volucres cornix. Alienis Critice, pennis
Non vnquàm tolleris humo; vſq;adeo tua cęno
Infixit te ſegnities. Eſt 41 & ſua furi
Gloria, dum callem detorquens vnda aliena
In noſtros vario campos diffunditur hauſtu:
Quàm ſi conſimile educas imitator in æquor,
Et prębere voluptati maiora labores
Pabula lectoris, ductum & veſtigia priſca.

 An-

37 *Damnat Criticus in ſcribendo celeritatem.*
38 *Obliqua reſponſio.*
39 *Criticus loquitur. Damnat ſtylum à Veteribus deſumptum.*
40 *Reſpondetur.*
41 *Imitatio Veterum commendatur.*

Anteuolans, quales virtus parit æmula palmas!
At 42 mihi, Critice fur, hinc non indemnis abibis,
Perpetuo quendam rictu mordere poetam
Suetus, adorabas quem tu, quem diuite censu
Depopulabaris; ne famæ regna subiret,
Et priuata tuæ præbens alimenta rapinæ,
Publica materies fieret. Tam dira magistro
Dona refers, seruum pecus! An tua furta flagellans,
Concilio te posse putas imponere vatum,
Atque alijs famę surgentis adurere pennas?
Cũ tua probra probent, alijs tua furta reuelas,
Namq; tuas celebrat Satyra insperata fodinas.
Sunt 43 quibus excusso mos est suspendere naso,
Quoscumque haud tristi vates mors tradidit Vrnæ.
Vitam agitat? Nigrum vati, canis, alline signum.
Quid 44 si nequaquàm iuuenetur versibus? atrũ
Allinis? Attenuat mors carmen inutile falce?
Linea agendarum quæ dicitur vltima rerum,
Digerit in seriem versus? & Iudicis huius
Argutum posthac quis formidabit acumen?
Ante obitum patris esse nequit formosa propago?
Si pater intereat, Margites Nirea vincet?

Suspi-

---

42 *Criticus nescio quis damnabat Auctores, à quibus omni ipse hauriebat, ne ab alijs legerentur.*
43 *Criticus omnes recentes Poetas damnat.*
44 *Expenditur, an Vatis interitus prosit ad Carmen perficiendum?*

Suſpi io 45 ingeniũ. Tu vincis acumine, in altũ
Qui crepidas Iudex iaculatur, vt ardua litis
Diſſoluat vincla: Inuerſæ ſi namque redibunt
Ex alto crepidæ, vincet Marphorius; at ſi
Rectę, Paſquillus cum palma victor abibit.
Sic viuo, informis, pulchra eſt, patre, muſa, ſepulto.
Sunt, 46 quos mordendi vexat tàm dira libido,
Priſcorũ vt vatum ſacra circũ tempora laurus
Serpere gauiſas inſani auellere tentent.
Virgilium, & Flaccum, laudis ne habeantur auari,
Excipiunt; alios curtis, ceu ſcruta relicta,
Iudeis vendunt. En primo proximus audit
Statius, & multo hunc Cynicus ſale defricat audax:
Parque tuam, Lucane, petit lixiuia frontem.
At quidam inuito rictum diducere riſu
Cogit, cui poſtquàm muſam lacerare Papinj
Pierius menti calor incidit: Hanc ego, dixit,
Profiteor me non dignari oculo fugiente:
Nec poſſe heroos ſenſus penetrare, fatere.
Et gratis damnas inuiſam? & rauca videtur,
Quę tuba terribilem ſonitum ciet ære canoro?
Hanc ſiluiſſe velis, leuis vt qui prępia dixit
Marſus Amazonia? Aſſurgunt 47 quibus omnia vates

45 *Comparatio Critici ratiocinantis cum Iudice quodam diſſoluente lites ad iactum crepidæ.*
46 *Criticus alius veteres omnes Poetas contemnit, præter Virgilium, & Horatium.*
47 *Criticus inuehitur in recentiores Poetas, qui ſua carmina in lucem edunt.*

Secula, si perijsse velit? miscebit in vnum
Terrásque, tractusquemaris, Coelumque profundum;
Si quisquam Aonijs nuper prolutus in vndis,
Proferat in medium carmen, quod sacra vetustas (ces
Non peperit Cynicis venerabile. Gannit atro-
Diras in vatem, atque typos, quis credat? in ipsos
Euomit exundans virus: feliciaque artis
Instrumẽta typographicę, queis nostra superbit
Ætas, ingenioque nepos insultat auorum,
Perniciosa, inquit, Musis; nam 48 vulgus inane
Lactauere typi, quando sperare coegit
Ars hæc ignauos doctorum præmia vates.
Phæbe 49 Pater, cunctare, lyram in ceruice rebelli
Frangere? Non ego blandior edendi cachoeti:
Indignor, censore oculo quòd carmina limet,
Qui tactu Ardelio Musarum sacra profanat.
Musárum à sacris aluearibus arceo fucos,
Ignauum pecus: & stomacho tũc surgit orexis,
Aggreditur quando Musas is forcipe, Apollo
Quo minui 50 Admeti nollet tonsore capellas.
Aude aliquid cedro dignum: decoctius affer, (carpe:
Illepidum, & crassum dein carmen, Critice,
Non 51 tu Mercurij, quod fingo, probas simulacrum?
En

---

48 *Critici verba.*
49 *Poeta respondet:*
50 *Quas ipse Apollo pauit*
51 *Italis est adagium; Tò del' legno, e fanne vn tù;*

En filuam : molire aliud : talaria , vultus
Exprime furaces , lignoque imitare crumænā.
Voti , 52 inquis , modicus , fungar vice cotis ;
acutum
Reddere quæ ferrum valet, exors ipſa ſecandi.
Eſt qui de tabulis Zeuſis, Ioue, iudicat, ęquo,
Nec phiala ſuper appoſitè depinget Iacchum .
Te 53 certè peregrè rapuit non pictus Iacchus.
Pictorem 54 haud illum ars ſua , te eſſe iubet
tua vatem .
Hìnc te quando tuum conari carmina adegit
Munus , & infelix ſubeunda tibi alea , palle ,
Ceu Lugdunenſis Rhetor : dein tetrica quinq;
Ora ſeris claudas , exoſa pericula vitans. (to
Promerite ò Momi Satyras,te forte cruē-
Dente laceſſitus ſimili aggredietur aceto .
Vtque 55 Criſis rabidum depellat , Critice
morbum ,
Perfringet valida caput exitiale cupreſſo .
Critice,56 Diogenis canis aſſecla, perge,
latratu
Quem ſequeris,pariter vitæ ſqualore ſequaris.
Dolia 57 ceu docta incoluit teſtudo, perennis.
Tu pariter Bacchi exuuijs domiporta fruare .
Lymphatum 58 decet hæc domus irrequieta
Triſaucem .

Haud

---

2 *Critici reſponſio .*
3 *Refellitur à Poeta.*
54 *Critici profitentur ,ſe eſſe Poetas .*
55 *Augurium Critici fatorum .*
56 *Diogenes Criticorum Princeps .*
57 *Diogenes domum ut teſtudo, circumferebat.*
58 *Cur dolium ſit Critici domus .*

Haud etenim 59 Cyrrhæ Domino, ſed Niſæ agitantur
Pectora veſtra, canes. 60 Vt vos inuaſerit ardor
Carpendi vates, non longa eſt fabula, dicam.
Natio Seſquipoetarum ridenda petebat
Parnaſum; ſed cum ſalebræ, abruptumque cauernis
Dorſum, ac deſcendens veſtigia falleret vnda,
Multiplicem docta funem conflare papyro,
Qua ſua in immenſam ſurgebant carmina molẽ,
Conſtituunt: Phoebi donandus bibliothecæ
Emoritur labor. Eductum vaſtiſsima funem
In ſpatia audaci niſu iaculantur in altum,
Vatibus & doctis commendant, alta crepido
Quos habet, infelix aliorum cernere fatum
Solicitos: funem amplexi tunc Sesquipoetę
Cautibus inſiſtunt extantibus, atque per auras
Corpora librantes, ſaltu enituntur in altum.
Iamq; aliqui ſumma eluctati in culmina mõtis;
Cum ſubito victus vegrandi pondere funis,
(Quidam etenim ęquales aruina, & acumine bubus)
Scinditur: Ecce ruũt pinguiſsima corpora ad imũ
Pręcipitata ſolum: Capiti ille incurrit amico,
Hic ſepelit comitem: coxa hic, pedibuſque laborat, (bro.
Debilis hic ſcapulis, dextra ille, omnesq; cere-
Exprimit inuitum ſcæna hæc turpiſſima riſum,
Quanquam corda dolent ſpectantum è culmine vatum.

At

59 *Non Apollo, ſed Bacchus Criticum in furias agit.*
60 *Critica origo fuit Inuidia & Poetica laudis deſperatio.*

At lapsi, sua qui lachrymis vrgenda profusis
Sperabant fata, exardent furialiter, atque
In derisores intorquent probra poetas.
Saucius vt lapidem canis impetit: ac tua sæpe
Cornua latratu perfringere, Luna, minatur.
Criticus hinc animos ardor peruasit inertes,
Diraque Apollineę carpendæ frondis orexis;
Desperatum enim egena superbia ţemnit honorem. (aures
Claudite sed riuos, Musę. Iam verberat
Criticus, hęc ipsa exacuit qui in carmina dẽtes.
Tantum 61 Auditores occidendi cacoethes!
Haud 62 opus insulsis à musis ostia claudi
Rhetorices, inquit. Nec 63 te censore poesi
Est opus: haud opus est ruri te fallere soles:
Haud opus in siluis fato indulgere ferarum:
Nec multis opus est, sodes, mortalibus ęgris.
Sed quanquam haud opus est, ducit sua quemque voluptas.
Non damnas captũ studiis, queis vita maneret
Præcisis: carpis, quia nos rapit almus Apollo?
Qui 64 vt mala, nunc, aliàs qui, vt plurima, carmina damnant,
Censores, Satyra vrgebis, lacerataque rodes.

---

61 *In hanc Satyram Critici iurgia.*
62 *Habita est, cũ Rhetoribus Autũnales Vacationes indicerẽtur.*
63 *Responsio Poetæ.*
64 *Promittitur Satyra in illos, qui carminũ vbertatem dãnant.*

IOANNES PAVLVS OLIVA

Societatis Iesu Præpositus Generalis.

CVm Poeticæ Siluæ partem alteram, siue Specimen Didascalici Carminis, & Satyræ Authore P. Ioanne Laurentio Lucchesinio nostræ Societatis aliquot eiusdem Societatis Theologi, recognouerint, ac in lucem edi posse probauerint; facultatem concedimus, ut typis mandetur, si ijs, ad quos pertinet, ita videbitur. Datum Romæ 15. Aprilis 1671.

Loco ✠ Sigilli.

Ioannes Paulus Oliua.

Imprimatur

Si videbitur Reuerendiss. P. Mag, Sac. Palat. Apost.

I. De Angelis Arebiep. Vrb. Viceg.

Imprimatur.

Fr. Hyacinthus Libellus Sac, Pal, Apost. Mag.

IVssu Reuerendissimi Patris Fratris Hyacinthi Libelli Sacri Apostolici Palatij Magistri vidi Specimen Didascalici carminis, & Satyræ Authore Patre Ioanne Laurentio Lucchesinio Societatis Iesu, & in eo suspexi doctrinam, ingenium, & elegantiam eximiam: quæ quidem dotes in cæteris Egregij Authoris operibus mirificè elucent, sed maiorem hìc laudem promerentur, cum pertractent duas omnium difficillimas carminum species. Encyclopædiam Rhetori necessariam esse iure suo statuit, cum ipse ab omnium cognitione doctrinarum præclarè commendetur. In satyra verò singularis nitet eloquentia, qua vnum, idemque crimen insigni artificio vexat. Quamobrem cum contrarium nihil Sanctissimæ Fidei, & optimis moribus contineat, sed plurima exhibeat magnum ornamentum allatura rei literariæ, dignissimum censeo, quod publici iuris fiat. Romæ die 16. Februarij 1672.

Abbas Don Octauius de Augustino. S.T. & V. I. D. Sacræ Congregationis Indicis Consultor, ac olim Eminentissimi, ac Reuerendissimi Domini D. IVLII S.R.E. Cardinalis ROMAE Auditor.

Errata	Corrige
pag. 7. u. 4. obstet.	optet.
u. 10. altus	altus,
pag. 30. u. 11. Eloquij	Eloquij,
pag. 33. u. 4. velatum	volatum
pag. 35. u. 6. docebat	docebant
pag. 37. u. 10. solùm	solum
pag. 39. u. 24. Musa	Musæ
pag. 42. u. 15. fonte	fronte
pag. 46. u. 24. inquit.	inquit,
u. 27. Describetur	Describitur
u. 28. Iuuenes	Iuuenis
pag. 47. u. 4. e agitet	exagitet
pag. 48. u. 8. flecte	flecte-
pag. 50. u. 15. tohors	cohors
pag. 67. u. 2. icit	vicit
pag. 69. u. vlt. lib t	libat
pag. 77. u. 23. ed ci	edaci